

GORSKI

reševalec

Razgovor s pilotom helikopterja
Starec na luni

Adventure race - pustolovska tekmovanja

Reševalke in reševalci

Z zanimanjem sem prebral prvo izdajo Gorskega reševalca in komaj čakam izdajo drugega. V njem sem zasledil nekaj zanimivih tem iz vsakdanjika gorskega reševalca, po napovedi pa bo druga izdaja še boljša. Zelo sem vesel, da se reševalci poleg svojega poslanstva ukvarjajo še s čim drugim, pisanjem različnih člankov ki so povezani z gorskim reševanjem, pohodništvu, gorništvu, prvi pomoči in še in še različnih tem. S tem dajete velik prispevek preventivni dejavnosti v smislu ozaveščanja in obveščanja vsem, ki zahajajo v naše prelepe gore.

Mineva pol leta od moje izvolitve na mesto predsednika GRZS. V tem času sem ob sebi zbral ljudi, gorske reševalce, ki vodijo posamezne resorje – komisije, dva podpredsednika, katera sta mi v veliko pomoč pri vodenju tako zahtevne organizacije kot je GRZS. Naša organizacija ni le reševanje ljudi, ko so jo le ti potrebni, je še veliko več. Ves čas sodelujemo z različnimi organizacijami in ustanovami. V našem skoraj sto letnem delovanju smo dokazali, da smo vredni zaupanja in spoštovanja. V času recesije, kjer se finančne dotacije zmanjšujejo smo uspeli zadržati enako pogačo. Tudi v naslednjem letu nam je obljubljen enak kos pogače, katerega potrebujemo za opremljanje, usposabljanje in reševanje. V tem času smo pričeli kar nekaj projektov, katere bi radi izpeljali v podeljenem mandatu. V kratkem bomo podpisali sporazum o sodelovanju s PZS in skupaj ustanovili odbor Gore in varnost. V sodelovanju z PZS in ARSO bomo poskušali storiti nekaj več o obveščanju o nevarnosti snežnih plazov in dnevnem stanju nevarnosti snežnih plazov v naših gorah. Pripravljamo spremembe na področju opreme, saj si reševalci zaslužijo kakovostno, varno in praktično opremo, ki bo ustrezala evropskim standardom. Pripravljamo učbenik za gorskega reševalca in še in še imamo nalog, ki jih moramo opraviti, ena izmed njih je tudi izpeljati proslavo ob naši 100 letnici delovanja.

Ponosni sem, da vodim organizacijo spoštovanih gorskih reševalk in reševalcev. Ob sebi imeti ljudi, na katere se lahko vedno zanesesh je velika čast, zato upam, da bomo skupaj s svojim delom na preventivnem področju preprečili marsikatero nesrečo, v primeru da do nje pride pa ponesrečenim čim hitreje in kakovostno pomagali.

Igor Potočnik
predsednik GRZS

Spoštovani reševalci in reševalke

Luč je ugledala tudi druga številka Gorskega reševalca, internega glasila GRS Tržič. Prva številka je bila lepo sprejeta in to nam je dalo volje za nadaljnje delo. V tej številki je spet obilica zanimivega branja, v uvodniku je nekaj besed aktualnega predsednika GRZS Igorja Potočnika in še veliko drugih zanimivih tem. Gorski reševalci smo zanimiv konglomerat različnih znanj, izkušenj in poklicev, zato je še bolj zanimivo videti, kako različno doživljamo in sprejemamo naše poslanstvo v GRS. Trenutno se dogaja kar nekaj zelo aktualnih stvari, ki bodo krojile in vplivale na delo Gorske reševalne službe oz. Zveze, v katero je povezanih 15 društev in dve postaji v okviru Planinskih društev. Besede, ki jih trenutno najpogosteje slišimo so gospodarska kriza, zmanjšanje stroškov in racionalizacija. Gorski reševalci težko sprejememo dejstvo, da bi ob že tako velikem lastnem vložku v organizacijo morali na račun ponesrečenih in pomoči potrebnih zmanjševati nivo usposobljenosti ali opremljenosti ali celo selektivno izbirati komu bomo pomagali in komu ne. Naša organizacija bo kmalu stara 100 let in preživela je že kar nekaj držav in vlad, kar le še bolj dokazuje da naše delo ne more in sme biti podrejeno trenutnim političnim interesom ampak zgolj bistvu – pomoč vsem gornikom, alpinistom in ostalim, ki se znajdejo v težavah v gorah in težko dostopnih mestih. Še nekaj besed pred prihajajočo zimo. Na kratko bi lahko rekel: Začnimo se ukvarjati z upravljanjem in prepoznavanjem tveganja. Naše okolje oziroma gore ne bodo nikoli popolnoma varne in le od nas je odvisno, kakšno tveganje smo sposobni še varno sprejeti in kakšne ukrepe sprejeti, da ga ustrezno zmanjšamo. To pa pomeni da se moramo ustrezno izobraziti in usposobiti ter uporabljati čim več opreme, s katero zmanjšamo tveganje pri različnih oblikah gibanja v gorah. Še enkrat želim vsem veliko lepih trenutkov v gorah in srečno do naslednje številke.

Slavko Rožič
Načelnik GRS Tržič

Slavko Rožič

VSEBINA

RAZGOVOR S PILOTOM HELIKOPTERJA Tekst: Matija Perko Slike:	5
POROČILO S TEČAJA V ITALIJI - PASSO ROLLE 20.9.- 26.9.2010 Tekst in slike: Jurij Jeršin	9
STAREC NA LUNI Tekst in slike: Peter Rožič	11
ADVENTURE RACING - PUSTOLOVSKA TEKMOVANJA Tekst: Andreja Jagodic Slike: Adventure Race Slovenija	15
PREVENTIVNO DELO: PREDSTAVITEV GORSKEGA REŠEVALCA OTROKOM VZGO- JNO VARSTVENEGA ZAVODA IN UČENCEM OSNOVNE ŠOLE Tekst in slike: Matjaž Kos	18
ISKALNE AKCIJE - POGREŠANE OSEBE Tekst: Primož Štamcar	19
NEVARNOSTI V GORAH Tekst: Bojan Kos	21
UTRINKI IZ PRETEKLOSTI Tekst: Peter Rožič Slike: arhiv Franci Primožič	23

Gorski reševalec je interna publikacija Društva gorske reševalne službe Tržič

Prispevke so napisali člani društva in so neelektorirani!

Fotografija na naslovnici: Košutnikov turn Foto: Rožič Peter

Fotografija na voščilnici: Storžič Foto: Vogelnic Vili

Drugo številko publikacije je pripravil in uredil Rožič Janez

*Vaja postaje DGRS TRŽIČ - Plot -maj 2010
Foto: Vogelnic Vili*

Veterani tržiške GRS na ekskurziji

Veterane tržiške GRS je v torek Matija Perko popeljal na že tradicionalno letno ekskurzijo. Glavni cilj je bil letos novi Slovenski planinski muzej v Mojstrani. Udeleženci so bili navdušeni nad novo veliko pridobitvijo slovenskega planinstva, četudi v muzeju marsikakšna zgodovinska podrobnost manjka. Pot v Mojstrano jih je vodila preko Radovne in Starega vrha nad Martuljkom, zaključek pa jih je čakal "Pri Kašarju" v Žirovnici. Vso ekskurzijo so spremljale pripovedi, največkrat hudomušne, iz spominov na aktivno dobo naših veteranov v tržiški GRS. Pa tudi odkrita zahvala sedanjemu rodu tržiških reševalcev za pozornost, ki so jo z ekskurzijami, in sicer, deležni!

Fotografija in besedilo: Janez Kavav

Kolesarska tekma na Šijo – duatlon 25.9.2010

Konec septembra je bila že tradicionalno na vrsti tekma-kolesarski vzpon na Šijo v organizaciji DGRS Tržič. Za popestritev družabnega tekmovanja se je tokrat vodja Vili Vogelnic-Vigl zamislil kolesarski vzpon do Šije dopolniti še z vzponom na Kladivo – torej duatlon. Na koncu nam je načrte prekrižalo vreme, saj je na sobota lilo kot iz škafo. Kljub dežju se je na startu pred gostilno Pr'Krvina na Slapu zbralo 6 pogumnih kolesarjev in 1 kolesarka. Zaradi razmočenega terena in dežja je bil določen cilj za vse pri koči na Šiji (duatlon bo torej počakal do naslednjega leta). Zmagovalci kolesarskega vzpona: srednjemu izračunanemu času (od vseh tekmovalcev) 2 uri 1 minuta pri kolesarskem vzponu od Krvin na do Šije se je najbolj približal LEGAT DEJAN s časom 2:14:09. Najhitrejša v ženski kategoriji je bila Tea Femc, v moški pa Tomaž Soklič. Glede najhitrejšega kolesarja (absolutna kategorija) bi pa lahko uporabili Prešernove verze: "možake je dolgo vodila za nos, ga stakne nazadnje, ki bil ji je kos." oziroma je junakinja prejšnjih vzponov staknila kar dva povodna ali za deževno tekmovalno soboto primerneje rečeno "deževna moža":

1. Tomaž Soklič	1:23:00
2. Franci Soklič	1:27:45
3. Tea Femc	1:29:30
4. Legat Dejan	2:14:09
5. Škropeta Jože	2:27:09
6. Smolej Robert	2:27:09
7. Primožič Janez	2:39:00

(zamudilna štart, pa vseeno častno zastopal DGRS Tržič)

Vaje in izobraževanja pripravnikov - gorskih reševalcev

Po poletnem »odmoru« jesensko obdobje običajno za gorske reševalce prinese vrsto izobraževanj, tečajev, vaj v okviru matičnega društva GRS in GRZS. Znanje obnavljajo vsi gorski reševalci, za pripravnike-nove člane GRS Tržič pa zadnji dve leti načrtno organiziramo še dodatna-ločena usposabljanja. S tem imajo pripravniki boljše možnosti, da se čim bolj usposobijo za uporabo opreme in postopke ter delo, ki jih morajo obvladati kot gorski reševalci. Svoje znanje morajo po 3 letni pripravniški dobi pokazati tudi na izpitih za gorske reševalce. V septembru in oktobru je tako potekal sklop več vaj na terenu in v prostorih GRS Tržič na policijski postaji Tržič. Pripravnik Klemen Premrl se je nato 16. oktobra udeležil izpitov iz letne reševalne tehnike, ki so potekali v Tamarju. Glede na njegovo dolgoletno aktivno alpinistično pot na najvišjem nivoju tudi tu ni imel nobenih težav in je izpit opravil z odliko. Trije tržiški inštruktorji gorskega reševanja so na izpitih sodelovali kot člani izpitne komisije. Inštruktorji GRS ugotavljajo, da povprečno znanje pripravnikov v zadnjih dveh letih ni najboljše oz. imajo nekateri kandidati precej težav pri izpitih. Pripravniki, ki imajo alpinistična znanja in so aktivni plezalci običajno brez večjih težav opravijo izpit za gorske reševalce, medtem ko morajo ostali (tako kandidati kot inštruktorji, ki na matičnih društvih izobražujejo pripravnike) vložiti precej več navora da si pridobijo potrebna znanja. Reševalci, ki opravijo izpit morajo imeti dovolj znanja in obvladati potrebne veščine za gorsko reševanje, ker samo pravilno znanje zagotavlja varnost reševalcev in reševancev. V ta namen so postavljena tudi merila in kriteriji ocenjevanja, ki pa jih kandidat z zadostno mero znanja, spretnosti in prizadevnosti lahko doseže.

RAZGOVOR S PILOTOM HELIKOPTERJA

Tekst: Matija Perko Slike:

Reševanje v gorah se je do danes zelo razvilo. Tako je tudi helikopter postal nepogrešljiv del pri reševanju v gorah pa tudi na ostalih težko dostopnih terenih. Seveda le takrat, kadar to dopuščajo vremenski pogoji za letenje. Tako so se med reševalci znašli tudi piloti in tehniški letalci. Posamezna društva GRS so jih vključila v svoje delo. Medsebojno poznavanje je pri reševanju zelo pomembno, saj ni vseeno s kom gredo reševalci na tvegana reševanja, kjer so odvisni eden od drugega. Vsak od njih mora opraviti svojo nalogo. Med piloti helikopterja je vrsto let letel na pomoč tudi Miklavž Škofič-Maurer, Miki kot ga kličemo tisti, ki ga poznamo. Pravzaprav moja odločitev za pogovor z njim ni bila posebej težka, saj sva bila dolgoletna sodelavca v Slovenski vojski, kjer sem tudi sam zadolžen za reševanje. Najbrž je pogled na reševanje z očmi pilota drugačen, kot ga imamo ostali reševalci, zato sem o tem povprašal Mikija

Miklavž Škofič-Maurer

Miki, pa se najprej na kratko predstavi!

Torej, rodil sem se decembra 1962 v Ljubljani. V 6. razredu osnovne šole me je družinski prijatelj, ki je bil pilot, peljal z letalom. Bilo je noro! Dogodek je močno vplival name. Takrat je bilo jasno, da bom postal pilot. Edina pot, da postanem pilot je bila vojaška šola. Tako sem odšel v vojaško letalsko gimnazijo v Mostarju. Nisem še imel 14 let. Gimnazijo sem končal z odliko, po selektivnem letenju pa sem bil sprejet na letalsko vojno akademijo (VVA) v Zadru. Med šolanjem sem se odločil za smer Pilot helikopterja. Tudi na akademiji sem leta 1983 diplomiral z odliko. Najprej sem letel na helikopterju Gazella, nato sem se prešolal na helikopter MI-8. Do vojne za Slovenijo sem služboval v Zagrebu. Leta 1991 sem prestopil v takratno TO Slovenije. Ko je bila ustanovljena letalska enota TO sem bil tja razporejen tudi jaz. Delo sem opravljal na različnih dolžnostih, kot so vodja posadke na B-412, inštruktor letenja, ter kot preizkusni pi-

lot. Do upokojitve oktobra letos sem izvajal širok obseg raznih nalog, kot so: mednarodni leti, sodelovanje v mirovnih operacijah, šolanje mladih pilotov, reševanje v gorah, cestno reševanje, prenašanje tovora na gorske postojanke in še bi se kaj našlo. Živim z družino v Brezju pri Dobrovi, trenutno se ukvarjam z iskanjem novih smeri pri razvoju uporabe helikopterjev za potrebe civilne družbe.

Kakšno šolanje si moral opraviti potem, ko si že letel in opravljal tako zahtevne naloge, kot je reševanje v gorah? Kaj je še potrebno, da si zares tudi reševalec

Poleg osnovnega šolanja za pilota helikopterja je pri reševanju v gorah potrebno imeti še dodatna usposabljanja, predvsem delo z vitlom in pristajanje na višinske točke. Pa tudi izpit za naziv Gorski reševalec. Ta naziv štejem kot zelo pomemben za letalske posadke, ki izvajajo reševalno delo. Da razložim: upravljanje helikopterja je za izkušenega pilota enako če rešuješ v gorah, ali pa če pristajaš na težko dostopne točke v gorah s ciljem usposabljanja. Dejanska razlika, ki jo težko izmerimo, predstavljajo osebne lastnosti ter veščine, ki jih ima posameznik. Pa si pogledjmo podrobneje. Letenje je veščina. Menim, da se človek tega nauči le delno, tako kot na primer slikanja tehnik na Likovni akademiji, ali glasbe na Glasbeni akademiji. Zaradi tega se je nekoč naša letalska šola imenovala Letalska akademija. S šolanjem samo odkrivaš tančice cehovskega znanja, uriš se biti bolj dovteten, ter prefinjen pri upravljanju stroja. Naj se sliši še tako neumno, pilot se rodi, pilot ne nastane. To velja še posebej za pilota helikopterja, saj upravljanje helikopterja zahteva precej več veščine kot upravljanje z letalom. Seveda se tudi letenja lahko vsak nauči, enako kot vožnje z avtom. Da bi postal pilot z veliko začetnico, pa je potrebno imeti nekatere lastnosti, ki so ti dane že ob rojstvu. Naslednja lastnost, ki jo mora imeti dober pilot, ki rešuje v gorah, je sprejemanje in razumevanje prostora. Ne smeš se bati višine, videti moraš, tako kot vrhunski alpinisti vidijo smeri v steni, pot svojega helikopterja, ter izvedbo naloge od začetka do konca, skupaj z morebitnimi zapleti ter rešitvami le-teh. Rad moraš imeti gore, jih spoštovati pa tudi poznati. Ljubezem do gora je bistvena pri delu pilota, ki rešuje v gorah. Le na ta način lahko vzpostaviš pozitiven odnos do okolja ter do tistih, ki jih rešuješ. Zavedati se moramo svojih omejitev, po drugi strani pa tudi stiske ljudi, ki potrebujejo pomoč. Lahko se odločimo napačno, ali pa z negativnim razmišljanjem kot "Saj nisem plačan za to", vplivamo med življenjem in smrtjo – ali pa invalidnostjo. To se ne sme dogajati

Torej je zelo pomembno, da se pilot zaveda, kako različni dejavniki vplivajo na reševanje?

Razumeti moramo motivacijo ostalih članov posadke helikopterja, kot tudi vseh drugih reševalcev. Delovati moramo pozitivno, pa tudi profesionalno. Osebni problemi ne smejo vplivati na naše odločitve. Tudi mnenja drugih moramo upoštevati skladno z možnostmi, ki jih imamo. In ne nazadnje, potrebno je opraviti tudi izpit za gorskega reševalca. Tako se naučimo osnov reševanja, plezanja do tretje težavnostne stopnje, gibanja v gorah. Tako lažje razumemo težavnost posameznih reševanj in naporov, ki so jim ob tveganju za lastno življenje izpostavljene vse reševalne ekipe. Tako bi v primeru nesreče s helikopterjem, lažje pomagal ostalim članom posadke in ne bi dodatno ogrožal sebe ali drugih. In nazadnje, tudi fizična kondicija je zelo pomembna.

Miklavž pri usposabljanju z vojaškimi reševalci

Mogoče kratek opis tvojega prvega reševanja v gorah?

Priznam, svojega prvega reševanja v gorah se ne spomnim; ne vem zakaj, vendar se mi ni posebej globoko vtisnilo v spomin. Spomnim se mnogih drugih, ki so bila posebna po raznih dejavnikih – od izredne zapletenosti do nemogočih vremenskih pogojev, ali pa samo po izrednem pogledu na polno luno, ki je vzhajala nad Alpami, medtem, ko je na drugi strani sonce zahajalo in je bila pokrajina pravljica.

Kako gledaš na reševanje v gorah kot pilot?

Večino tega odgovora sem podal že v odgovoru na eno prejšnjih vprašanj; menim, da moraš biti vrhunski profesionallec, ki iz "entuziazma" opravlja to delo. Menim, da je uporaba helikopterja pri reševanju v gorah pripeljala do hitrejšega in kakovostnejšega razvoja reševalnega dela. V knjigi "Nesreča na Turski gori" je dr. Tomazin izredno lepo opisal vse prednosti, pa tudi

pomanjkljivosti reševanja z helikopterjem. Najgloblje pa se je te problematike, že pred časom, dotaknil Hermann Geiger v svoji knjigi Ledeniški pilot. Kot človek se zavedam potrebe, da se nudi pomoč znotraj "zlate ure" (če ponesrečencu nudimo medicinsko oskrbo znotraj ene ure po poškodbi). Tudi sam se lahko znajdem v taki situaciji; takrat bi si želel takšen pristop. Prav tako pa se tudi zavedam, da lahko pride nepotrebna aktiviranja helikopterja (zlorabe) pri reševanju v gorah; to se po navadi izkaže kasneje. Problem bi nastal, če bi istočasno tudi nekdo drug potreboval pomoč helikopterja. Po moje je pomembno, da vsak počne tisto, za kar je izurjen in to počne s polno odgovornostjo.

Ali so bila reševanja zate le rutinska naloga?

Reševanja zame nikoli niso bila rutinska naloga. Gora je vsakič drugačna, najenostavnejše reševanje se lahko sprevrže v nekaj najbolj zapletenega. Poleg tega pa tu ne smemo pozabiti, da imamo opravka z zelo visokim čustvenim nabojem. Pri reševanju je vedno v igri človeško življenje. Najprej tistega, ki ga rešujemo in njegovega soplezalca, ali ostalih, ki so udeleženi pri nesreči. Na drugi strani pa vseh nas, ki sestavljamo ekipo za reševanje. Umetnost je ta naboj pretvoriti iz bremena, ki ti vrta po podzavesti, v pozitivno, vendar varno motivacijo. V vsakem od nas tiči želja pomagati drugemu. V primeru možnosti, da nekdo umira je ta potreba še večja. Kako izpolniti to svojo potrebo brez prevelikega tveganja zase in za ostanek ekipe je pa umetnost. Rutinske naloge reševanja ne obstajajo. Rutinski pogled na nalogo te ubije.

Vem, da je vsako reševanje drugačno, ali si se moral na kakšno še posebej pripraviti?

Na vsako reševanje se moram pripraviti. Na nekatera sem se s svojo posadko še posebej pozorno pripravil. Eno od teh je bilo reševanje na Kriški gori. Na zemlji smo helikopterska posadka in medicinska ekipa z Dr. Gorjancem na čelu opravili obsežno pripravo, kjer je vsakdo dobil jasno zadolžitev. Zaveštno smo poleteli v meglo/oblak, ki je pokrival vrh Kriške gore, da bi rešili življenje mali deklici. Ta bi brez naše pomoči umrla. Tveganje je obstajalo ter ostajalo, vendar ni bilo kritičnega pomena, saj ga je podrobna priprava ter proučevanje morebitnih problemov skorajda izničila. Ni bilo prijetno leteti po megli nad vrhovi smrek. Sposobnost človeka pa je v tem, da racionalno obdeluje emocionalne in vizualne vplive. Seveda smo reševanje uspešno zaključili. Potem reševanje na Mangartu. Z dr. Tomazinom, ter ostankom ekipe smo podrobno proučili vse možne dejavnike, določili meje delovanja in zaupali drug drugemu. Navkljub res nemogočim razmeram, smo nalogo uspešno opravili. Žal je bil ponesrečenec mrtev. Še bi lahko omenjal. Letošnje novoletno reševanje pod Staničevo koč, kje so nas oblaki skoraj zaprli. Pa moje zadnje reševanj v karieri, na Doliču; bila je že noč. Priprava - seveda, vsekakor. Posledica kvalitetne priprave je bila uspešno izvedena naloga. Vedno je bilo varno. Takšna je vsaj moja presoja.

Vendar sem si kar nekajkrat zastavil vprašanje - kaj sploh počnem tukaj, saj lahko tudi jaz umrem?

Kaj meniš o reševalcih in njihovem delu nasploh?

Na to vprašanje bi odgovoril malo bolj indirektno. Ko sem se ob nedeljah (ali pa ob praznikih) zjutraj peljal v službo na Brnik sem videl prazne ulice, prazne ceste. Srečal sem le tiste, ki so na ta dan delali. Tako kot jaz, so se vozili v službo še policisti, zdravniki, med. tehniki, cariniki, vzdrževalci, šoferji avtobusov, smetarji, še bi lahko našteval. Voditelje radijskega programa, in televizijce tu ne bi upošteval. Tu smo, skratka, bili tisti, ki smo skrbeli, da se svet vrti. Brez teh poklicev ne gre. Med njih bi uvrstil tudi gorske reševalce. V današnjem času delujemo kot anahronizem, kot infantilni altruisti. Danes, ko je profit in denar vse. Le kdo se bo ob vsakem trenutku dneva odzval in odšel, pogosto niti za hvala lepa, tvegajoč svojo glavo in zapuščajoč svojo najdražje pomagatinekomudrugemu? Plemenito, a dandanašnji premalo cenjeno delo reševalcev.

Transport reševalcev s helikopterjem

Si član GRS Jesenice, kako so te sprejeli reševalci na tvojem društvu?

Torej, sem član GRS Jesenice, tam sem bil tudi pripravnik, kaj naj rečem? Tam imam same prijatelje, kakor na poklicnem tako tudi na osebnem nivoju. Nisem član ostalih GRS društev. In jih ne bi našteval. In glej ga, zlomka – tudi v teh društvih imam same prijatelje, prav tako na poklicnem in osebnem nivoju.

Ali helikopter vpliva na število reševanj, ki jih je vsako leto več?

Ne, po moje temu ni tako. Po mojem mnenju na povečanje števila reševanj vplivata, med ostalim, dva ključna dejavnika. Prvi je mobilna telefonija, seveda v povezavi z vse večjim vplivom javnih medijev, predvsem rumenega tiska. Primer: Nekaj se mi zgodi, pokličem 112, če me ne pridejo reševati pa pokličem medije. A fantje vedno grede, ne glede na razmere! Sicer pa pokličem vplivnega prijatelja, ki pozna drugega vplivneža, ta pozna enega tretjega, pa bodo reševalci

spet prišli pome. V primeru, ko pride do zaračunavanja reševanja, ker sem očitno sam povzročil neljubi zaplet, pa spet pokličem kakega vplivneža, obvestim medije. In potem so krivi reševalci, ki jih kar naenkrat nihče več ne brani. Sramotno...Ali je res potrebno izpostavljati reševalce, ki vedno nesebično pomagajo. Drugi dejavnik: standard v Sloveniji je relativno visok. Poglejte samo cene spanja v gorskih kočah. Moderno je iti v hribe. To danes počne veliko ljudi! Denarja je dovolj, lahko se kupi najboljša oprema. Kot pravi rek: Obleka naredi človeka. Nekateri to prevedejo v "dobra gorniška oprema naredi dobrega gornika/alpinista". Pa smo tam!

Se ti je kdaj zgodilo, da nisi mogel zaradi različnih okoliščin pomagati? Sam vem, da včasih pride tudi do takih situacij.

Med moje najbolj črne spomine spada nesreča na Konjskem sedlu. Takrat, ko je reševalca Čufarja zasul plaz. Če bi vedel, kaj se bo tekom noči zgodilo, bi večer pred tem tvegaj, ter odpeljal ekipo na Kredarico. Bila je polna luna, pristal bi sicer brez dovoljenja, a menim da bi mi najbrž uspelo. Čez noč se je vreme obrnilo in vemo, do česa je prišlo. To je bil eden ključnih dogodkov v moji karieri. Takrat sem si obljubil, da bom dal v bodoče vse od sebe, seveda znotraj omejitev, da opravi nalogo. Če je bilo vreme neugodno, sem naredil vsaj to, da sem reševalce ter potrebno opremo prepeljal čim bližje kraju nesreče. Tako sem jim vsaj malo olajšal delo. V primerih, ko sta nas ustavila noč ali slabo vreme, sem mnogokrat dejal vodjem reševalne akcije, naj me pokličejo pred svitom. Da bomo čim prej poskusili znova, če se bo le dalo. To sem nekajkrat tudi storil – vedno uspešno.

Kaj pa tveganje, kje so meje, ali reševalci preveč tvegamo?

Na to vprašanje težko odgovorim, Vsakdo pozna meje svojih zmožnosti, vodja reševanja pa mora poznati omejitve celotne ekipe. Tu pogrešam tako imenovani "Crisis management". Je pa delo gorskih reševalcev vsekakor delo, kjer se točka "povišano tveganje" nahaja v opisu del in nalog. Taki pač smo, mar ne?

Kje je meja, ko je tveganje za reševalce preveliko?

Ne vem; vsak pozna svojo. Triaža je pomemben del vsake akcije, to vi, kot "reševalci" veste bolje od mene. Sam sem uporabljal nekaj dejavnikov, ki so določali stopnjo, do katere bom tvegaj:

1. Če ne grem, bo ponesrečenec umrl? Visok faktor tveganja.
2. Če ne grem, bo ostal invalid ali pa bo pač neugodno visel nekje v navezi, lahko, da ga bo bolelo, vendar nevarnosti za smrt ni. Nižji faktor tveganja.
3. Če ne grem bo pač počakal v neki koči, nič mu ne bo manjkalo, jutri je nov dan. Manjše tveganje.

4. Poškodovanec je pokojni. Ne moremo več pomagati. Gremo, ko bomo lahko. Opraviti brez nepotrebne tveganja.

Po mojem mnenju sta bili najbolj absurdni akciji, podpihovanji z različnimi pritiski in mediji, nevarni za ekipe reševalcev, utrujajoči, ter nepotrebni v takšnem obsegu:

- Iskanje Staneta Belaka-Šraufa, pogrešanega v plazju že kar nekaj časa. Nepotrebno porabljen denar, reševalci so tvegali, da jih zasuje plaz, ni bilo jasno, kje iskati, da bi bil Šrauf živ, pa ni bilo več verjetno!

- Konjsko sedlo: Ko se je nesreča že zgodila – naslednji dan zjutraj – se je zgodilo nedopustno siljenje poleta helikopterja v nemogočih vremenskih pogojih, vzpodbujanje tekmovalnosti ter samo dokazovanja (pritiski od zunaj). Takrat se je že vedelo, da je za tovrstno delovanje – žal – prepozno. En reševalec je bil že pokojni (Čufar), ostali pa na varnem. Iz naslonjača se vse razmere zdijo idealne.

Ali je naša zakonodaja na tem področju po tvojem mnenju ustrezna, imamo "varovalko" za svojo varnost?

Vsi vemo, da varovalke ni. Ustreznega zavarovanja ni. Pogosto smo predmet medijskega linča. Financiranje gre bolj tako... Kaj če se komu kaj zgodi – spomnimo se Turske gore. Tudi takrat smo reševalci nosili vse breme pomoči družinam, kot da že sami nismo bili dovolj prizadeti. Velikega napredka na tem področju ni. Očitno nima nihče politične volje, da bi to področje ustrezno uredil na nivoju države.

Kaj meniš o aktiviranju helikopterja, je postopek pravi ali se da še kaj izboljšati?

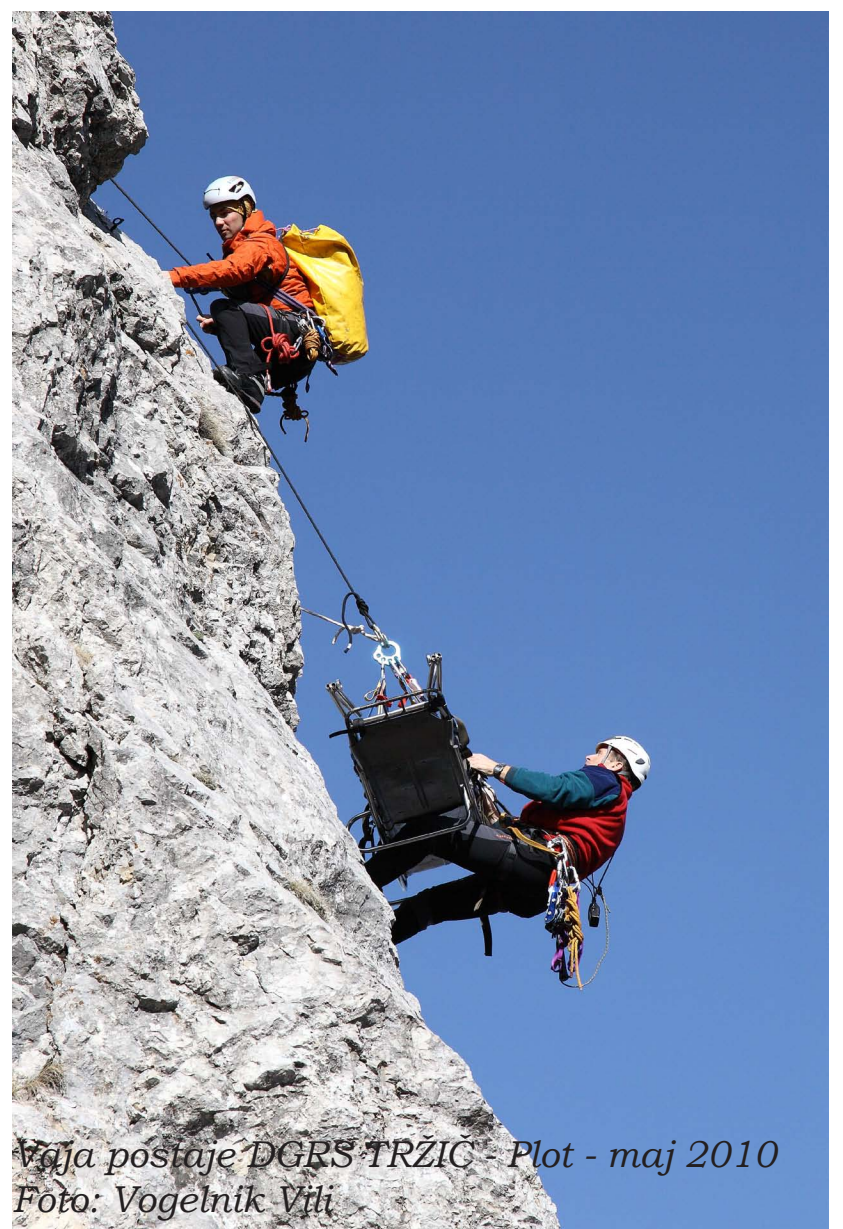
Torej, to vprašanje bi rad malo razširil. Tak postopek, kot je sedaj – kakor tudi urjenja reševalcev-letalcev, tako tudi aktiviranja je okoren in nekvaliteten. Dobro je, da se tisti, ki izdajajo odobritve za polet helikopterja zavedajo posledic, so "samo ljudje", ter zato hitro in po bližnjici urejajo odobritve. Žal je ta postopek neuraden, uradno je pa vse skupaj ena sama zmešnjava. Ve se, kdo je vodja helikopterske ekipe in kdo, na koncu koncev, izda nalog za prevoz. To je zdravnik letalec. Žal, zdravnik ne more izdati ukaza za dvig helikopterja. To je neposredni odgovor. Malo širše: Vsako leto se uri veliko število letalcev-reševalcev ter zdravnikov-letalcev za reševanje v gorah. Za ta urjenja z helikopterjem se porabi veliko sredstev in časa. Posamezniki pa so, posebej če živijo v "ne gorskem" delu Slovenije ali pa, če niso udeleženi vsaj v nekaj akcijah reševanja s helikopterjem, samo formalno izurjeni. Tak način ni rešitev. Je drag in neuspešen. Vsi gorski reševalci morajo biti izurjeni za osnovno delo z helikopterjem. Tako kot tudi gasilci, jamski reševalci, pa še kdo. Toda ti reševalci so v prvi vrsti usposobljeni za vsa klasična reševanja. Mravljičice, pridne in delovne. Helikopterska ekipa mora biti "profesionalna". Majhna skupina ljudi, ki se med seboj dobro pozna-

jo, ki so resnično izurjeni za vsakršno reševanje. Po mojem mnenju bi reševanje moralo biti organizirano tako: Določeno omejeno število reševalcev-letalcev (vsekakor manj kot sedaj), vrhunsko izurjenih, tako na vajah, kot tudi v praksi, določeno število vrhunsko izurjenih zdravnikov-letalcev in društva klasičnih reševalcev. Helikopter, namenjen za gorsko reševanje naj ne bi bil ne vojaški in ne policijski. Tu ni problem v barvi helikopterja, problem je v namembnosti helikopterja. Obstoječi helikopteri so neopremljeni za reševanje, po drugi strani pa preobremenjeni z vsemi, za gorsko reševanje popolnoma nepotrebni, vojaškimi in policijskimi aparaturami. Zaradi tega nobena vrhunsko izurjena posadka ne more izpeljati naloge tako, kot bi si jo želela. Da seveda ne omenjam, da primarni nalogi teh posadk sploh nista reševanje v gorah ali HNMP.

Za teboj je nešteto reševanj, si jih že strnil, ali boš še naprej ostal med reševalci?

Samoumevno je, da bom še naprej ostal med reševalci. Vsa reševanja težko strnem, neka-ko pa bom ostal z vsemi povezan, saj je bilo vsako posebno. Je pa res potrebno, da bi končno uredili stvari, ki niso v domeni posameznih GRS društev in GRS zveze. Stvari, ki so v domeni države. Zaračunavanje storitev, opremljanje, urjenje, ustrezno zavarovanje članov, ter priznavanje dela.

Miki hvala, da si za našo publikacijo povedal, kako ti kot pilot gledaš na posamezna aktualna vprašanja o reševanju in problemih, ki jih imamo v gorski reševalni službi.

Vaja postaje DGRS TRŽIČ - Plot - maj 2010
Foto: Vogelnik Vili

POROČILO S TEČAJA V ITALIJI - PASSO ROLLE 20.9.- 26.9.2010

Tekst in slike: Jurij Jeršin

Na povabilo gorske šole »Guardia di finanza« v Predazzu, v nadaljevanju GdF, smo se štirje člani GRZS in sicer Slavko Rožič-inštruktor, Grega Brajnik-VRP, Primož Ravnihar-VRP in Jurij Jeršin-inštruktor, udeležili celotedenskega tečaja na prelazu Rolle v srcu italijanskih Dolomitov. Tečaj je bil predvsem namenjen vodnikom reševalnih psov in njihovim štirinožcem in tehniki stenskega reševanja.

podaljševalnim vozlom. Ta vozle se z lahkoto razrahlja, da skozenj steče podaljševalni vozle.

Soccorso Alpino Guardia di Finanza (SAGF - Gorsko reševalna služba finančne Policije)

SAGF je bila ustanovljena leta 1965 za zaščito človeških življenj v gorskem območju s 23 postajami na celotnem območju Alp, vključno z Gran Sasso in Etno (Nam najbližja je na Sella Neve). Sestavljena je iz visoko motiviranih kadrov, izbranih na podlagi strogih meril, ki zagotavljajo visoko učinkovitost in usposobljenost.

Dejavnosti in pristojnosti postaj SAGF

Pripadniki SAGF so usposobljeni in opremljeni za delovanje v različnih situacijah in zagotavljajo nujno 24 urno pripravljenost in takojšnje ukrepanje v primeru prošenj za pomoč v sodelovanju s številnimi javnimi in gospodarskimi službami »117«. Ampak njihovo delo se ne konča tukaj. Reševalne akcije izvajajo predvsem v gorskem območju, opravljajo inšpekcijske dejavnosti, reševanja na smučišču, patrolje na gorskih poteh, preprečevanje in kaznovanje okoljskih kršitev, zbiranje podatkov za preučevanje in preprečevanje lavinskih nesreč, sodelovanje z drugimi agencijami, pomoč pri izvedbi usklajenih vaj, itd.

Stensko reševanje

Za razliko od naše tehnike, sloni tehnika spusta »GdF« na enem sidrišču in z uporabo Kongovega »Gi-gi« -ja, ki v bistvu zamenjuje zavoro na vponko v naši tehniki. Uporablja se osnovna alpinistična oprema brez specialnih ali namenskih elementov. Ker v njihovi tehniki tudi podaljšujejo vrvi za dodatno varovanje na vrveh uporabljajo vozle »Tac«, ki je v bistvu tesarski vozle, ki ga zaključijo s polovičnim

Gi-gi Kong Dvojna zavora na vponko

Dva reševalca ob nosilih

Dvig s pomočjo Kongove vitle

Vozel »Tac«

Njihova tehnika sloni na uporabi osebne opreme, ki jo imajo reševalci. Tako lahko delo poteka zelo hitro in na ta način lahko lažja in hitrejša ekipa prej pride do mesta nesreča in z zelo malo opreme opravi najnujnejše na sidrišču in pri ponesrečencu preden pride ekipa z nosili, vitlom in ostalo težjo opremo.

PETZL »LEZARD« (KUŠČAR)

Francozi so predstavili posebno sidriščno vponko, ki se uporablja pri helikopterskem reševanju. Gre za prototip, ki je še vedno v fazi preizkušanja in se imenuje Petzl »Lezard«. Preizkušanje poteka v sodelovanju z omenjenim podjetjem in francosko žandarmerijo v Chamonix-u, ki se ukvarja z gorskim reševanjem. Gre za posebno vponko, ki ima mesta za vpetje v kljuko EMV, zanki za vpetje reševalca in zdravnika (ali drugega reševalca), za vpetje ponesrečenca in posebno zanko za vpetje v steno. Ta posebna zanka služi za vpetje reševalca in ponesrečenca v steni (sidrišče, vrvna ograja...) njena nosilnost je 2000 kg. Ko reševalec vpne kljuko EMV v vponko, se ob morebitnem neizpetju varovalne zanke, le-ta iz-

pne sama ob sili 20 – 25 kg. V raziskavo te vponke jih je prisililo dejstvo, da se je zgodilo kar nekaj nesreč, ko je helikopter ostal povezan s steno.

Petzl »Lezard«

SKUPNA ŠTABNA VAJA

Petkova noč je bila namenjena skupni vaji vseh služb, ki so med tednom opravljale različne naloge. Ena od vaj je bila v kanjonu reke v katerega je strmoglavilo osebno vozilo s štirimi potniki, druga vaja je potekala v steni, kjer se je poškodoval alpinist ter vaje v iskanju pogrešanih oseb za vodnike reševalnih psov, ki so potekale v skalnem plazju, v gozdu, rušju... Razen na vaji v kanjonu smo na vseh aktivno sodelovali. Odlično pripravljene vaje je motil le dež, ki se je ponoči prelevil v močno sneženje in tako nas je zjutraj pozdravilo 2 cm beline.

Teden je minil tudi s plezanjem v granitu in apnencu ter prijetnem vzdušju, lepem vremenu, ob razvajanju gostiteljev in mislim, da smo se vsi naučili marsikaj, kar bi bilo uporabno tudi za našo reševalno organizacijo.

Vaja postaje DGRS
TRŽIČ
- Plot - maj 2010
Foto: Vogelnik Vili

STAREC NA LUNI

Tekst in slike: Peter Rožič

Marsikdo se bo vprašal zakaj takšen naslov v katerem se skriva tudi nekaj simbolike.

To je ime kratke plezalne smeri v enem izmed številnih plezališč na jugu Švedske, katere avtor je Jurij Radon, o katerem bom iz spoštovanja do njegove šestdeset letne plezalske poti, ki še vedno traja poizkusil izluščiti nekaj drobnih utrinkov. Minilo je štirideset let od kar je odšel od doma, v srcu pa je ostal še vedno taprav Tržičan. Ob letošnjem obisku pri njem na Švedskem sva imela dosti časa za pogovor. V njegovi izvorni tržiški govorici se niti malo ne pozna dolgoletna odsotnost od doma in prav hudomušno in po domače mi je povedal marsikakšno prigodo iz mladih let.

Že od mladih let je njegovo življenje tesno povezano s hribi in plezanju je ostal zvest še do danes, ko večina njegovih še živečih vrstnikov tega že dolgo ne počne več. Ena izmed njegovih modrosti je, da je bolje življenje dolgo zajemati s tamalo žlico, kot pa s tavelko le kratek cajt. Njemu to odlično uspeva.

Jur pod steno Haegesfelda na Norveškem

Jurij Radon, po domače Bilko, se je rodil 6. decembra leta 1934. Izhaja iz stare tržiške družine, brez očeta je ostal v času vojne, s hribi pa se je srečal že kot mlad fantič. Živel so skromno a kot pravi je bilo vseeno lepo.

Mlade fante so iz mladinskega odseka, kjer so pridobivali prve hribovske izkušnje 7.9. 1948 povabili

v AO. Štirinajst letni fant je bil 3.10.1948 prvič na bivaku v severni steni Storžiča. Kmalu za tem zopet s soplezalcem Edijem Perkom 21.11.1948.

Decembra istega leta se je udeležil začetniškega alpinističnega tečaja pod Storžičem, nato še tečaja AO Tržič na Vršiču 9.-13. 4. 1949 in republiškega na Korošici 1. – 8. 4. 1950.

Med člane je bil sprejet po opravljenem izpitu 2.11.50 (Komisija: Perko M., Kemperle P. AO Jezersko, Salberger N. in Costa A.) star šestnajst let.

S kakšno opremo so takrat plezali nam pove odlomek iz članka v zborniku ob 50. letnici GRS:

Franci Primožič – Krvin 10.7.1949

Krepak stisk rok po preplezani Kramarjevi smeri - vrh Storžiča - je za osemnajstletnega plezalca pomenil, da ga v steni s soplezalci ni vezala samo vrv, temveč tudi prijateljstvo.

Po stari navadi takratnih plezalcev sva se z Jurijem šele na vrhu razvezala in skrbno pospravila plezalno opremo. Kaj prida je ni bilo; konopna vrv, že malo oguljena, kladivo, narejeno v kovačnici in nekaj kroparskih in jeseniških klinov. Iz nahrbtnika pa sva vzela kvedrovce, vanj pa sva pospravila plezalke s filcastim podplatom. Malo sva še pokramljala in odhitela čez Škarjev rob v dolino do stare kočice pod Storžičem.

(na ta dan sta se v sosednjem razu smrtno ponesrečila Edi Perko in Jože Cankar)

Kot član AO Tržič je v naslednjih letih veliko plezal. Kot večina tržiških alpinistov je v prvih letih plezal predvsem v domačem Storžiču. (Na očitke Ljubljanskih alpinistov, da plezajo samo v Storžiču jih je Čopov Joža v njegovem stilu potolažil z besedami „fantje n'č se sekirat če ga bote znucal ga bote pa okol obrnil pa v spet dobr“).

Šestega 8. 1950 je v navezi z Nejčem Perkom preplezal prvenstveno Levo smer V- v zahodni steni Storžiča in z istim soplezalcem 30. 8.1952 še Direktno smer V- (prva zimska ponovitev 29.11.53 Perko N., Radon J., Primožič F. naslednji dan 30.11. pa še Matevžev steber). Poleg Matevževega stebra V (Perko Nejča, Križnar Milan 16.11.51) dolga leta eno najbolj priljubljenih težjih smeri v Storžiču.

V naslednjih letih so plezali tudi v Julijcih in Kamniških alpah in leta 1954 je v navezi s Primožičem in Janušem ponovil tudi Čopov steber v Steni. Avgusta leta 1959 je bil član ekipe „Prve tržiške odprave v tujino Lienški dolomiti in Visoke ture“, . Kljub slabemu vremenu so preplezali kar nekaj smeri in se povzpeli na Grossglockner. V letih med 1956 – 1959 je bil načelnik alpinističnega odseka.

Zanimivi sta dve prigodi iz tistega časa:

Ko so se fantje odpravljali plezat Črn graben, ki je bil znan po tem, da po njem rado pada kamenje

čelad pa takrat niso imeli so si seveda brez dovoljenja doma izposodili klobuke svojih mater (namenjeni so bili samo za obisk nedeljske maše) in si podnje zatlačili kape in rokavice. Sredi stene je kamen priletel na Jurijev izposojeni klobuk, ki je nalogo dobro opravil le posledice na njem so bile precej vidne. Doma je klobuk pospravil nazaj v omaro in čakal kaj bo. Mati je bila ob odkritju strganega klobuka zelo huda, ko ji je ponižno razložil, da mu je njen klobuk rešil življenje se je jeza kmalu podela.

V tistih letih je bila stiska za denar pri mladih alpinistih vedno prisotna. Ob udeležbi republiškega tabora na Okrešlju (tja so se odpravili kar peš preko Jezerskega) je Jurija iz težav rešil takratni vodja Joža Čop. Ker je bila poraba v koči zaradi množice alpinistov velika je bilo treba zaloge obnavljati. Joža mu je preskrbel dodaten zaslužek tako, da je po opravljenih turah iz doline prinašal hrano.

Leta 1952 je bil sprejet med člane GRS in do odhoda v tujino je bil aktiven član postaje GRS Tržič. Kot vsi ostali člani je sodeloval na številnih tečajih in reševalnih akcijah, ki jih v teh letih zaradi „mejašev“ (ilegalni prestopi državne meje) ni bilo malo ter kot smučar z tekmovalnimi izkušnjami tudi kot reševalec na smučišču na Zelenici.

Vedno vesel in nasmejan je med Tržičani znan tudi kot odlični pevec, ki je s svojim glasom izstopal, ko je s planinskimi prijatelji najrajši zapel kakšno Čorovo (Marjan Perko).

S trebuhom za kruhom

Leta 1969 je odšel za boljšim zaslužkom v Nemčijo in nato naprej na Švedsko v Stockholm. Po prihodu na Švedsko leta 72 je po naključju (neznanec je na avtobusu bral alpinistično revijo in beseda je dala besedo) spoznal člana Stockholmskega plezalnega kluba in se jim pridružil, ko pa se je v osemdesetih letih z sedanjo soprogo Pirrko (doma je iz Finske) preselil v svoje prikupno domovanje v naselju Navekvaren (ko se je odločal kje bo postavil svoj lastni dom je k odločitvi pripomogla tudi bližina lepih plezališč) ob Baltiškem morju 200 km južno od Stockholma. Priključil se je lokalnemu plezalnemu klubu Tuna-berget iz Nyköpinga. Koliko ga cenijo lokalni plezalci sem videl v plezališču Bistaberget v bližini njegovega doma, njegov klubski kolega Tumas ga je predstavil soplezalca nekako takole: „Jurij - naša legenda,,. Jur je vedno v gibanju. V zadnjih več kot dvajsetih letih uživa veliko sadja in zelenjave mesu pa se je razen rib kot dodatek jedem odpovedal. Vsa leta življenja v tujini veliko pleza predvsem v Skandinaviji toda tudi Češki peščenjaki in Španska plezališča, Visoke ture, Dolomiti in Paklenica mu niso tuji. Vsakih nekaj let obiše tudi domače stene in plezališča in ob zadnjih dveh obiskih smo Jur, Luka in jaz obiskali Bohinj (plezališče pod Belwijem), Belo peč in Zelenico (Spod-

nji plot) in se v šali poimenovali Mladinski odsek. Lani jeseni naju je z Lukom presenetil z vabilom, da ga obiševa in gremo potem skupaj na Norveško. Žal je nanoslo tako, da sem na sever odpotoval sam.

Pot na sever

29. maja sem se podal na sever z malo mešanimi občutki, ker nisem kaj dosti potoval po svetu. Nisem vedel kako se bom znašel na letališču v Londonu , kjer je bilo treba zamenjati avion in tudi po internetu kupljene ter doma natisnjene vozovnice so v meni porajale dvom. Vse je potekalo brez zapletov, le vreme ni kazalo najbolje saj je Evropo pokrivala debela plast oblakov. Tik pred pristankom pa so se oblaki razkadili in uzrl sem zeleno pokrajino posejano z stoterimi jezeri na obzorju pa čudovito mavrico kot nekakšen pozdrav in obet, da se bo vreme uredilo. Pristrčen pozdrav prijatelja na letališču Stockholm Skavsta v bližini Nyokepinga in nebo umito od dežja sta precej dvignila moje razpoloženje. Odpeljala sva se do 20 km oddaljenega mesteca Navekvaren .

Prikupno domovanje v naselju Navekvaren

Njegovi že pripravljene opreme sva dodala še mojo in se naslednje jutro odpravila sedemsto kilometrov daleč na Norveško. Najprej dobrih 150 km proti severu mimo Orebruja nato pa sva zavila nad največjim Švedskim jezerom Vänern proti zahodu v smeri Osla. V Mossu sva z trajektom prečkala morsko ožino in nadaljevala ob obali na jug proti Krageru, kjer se odcepi cesta v pokrajino Telemark.

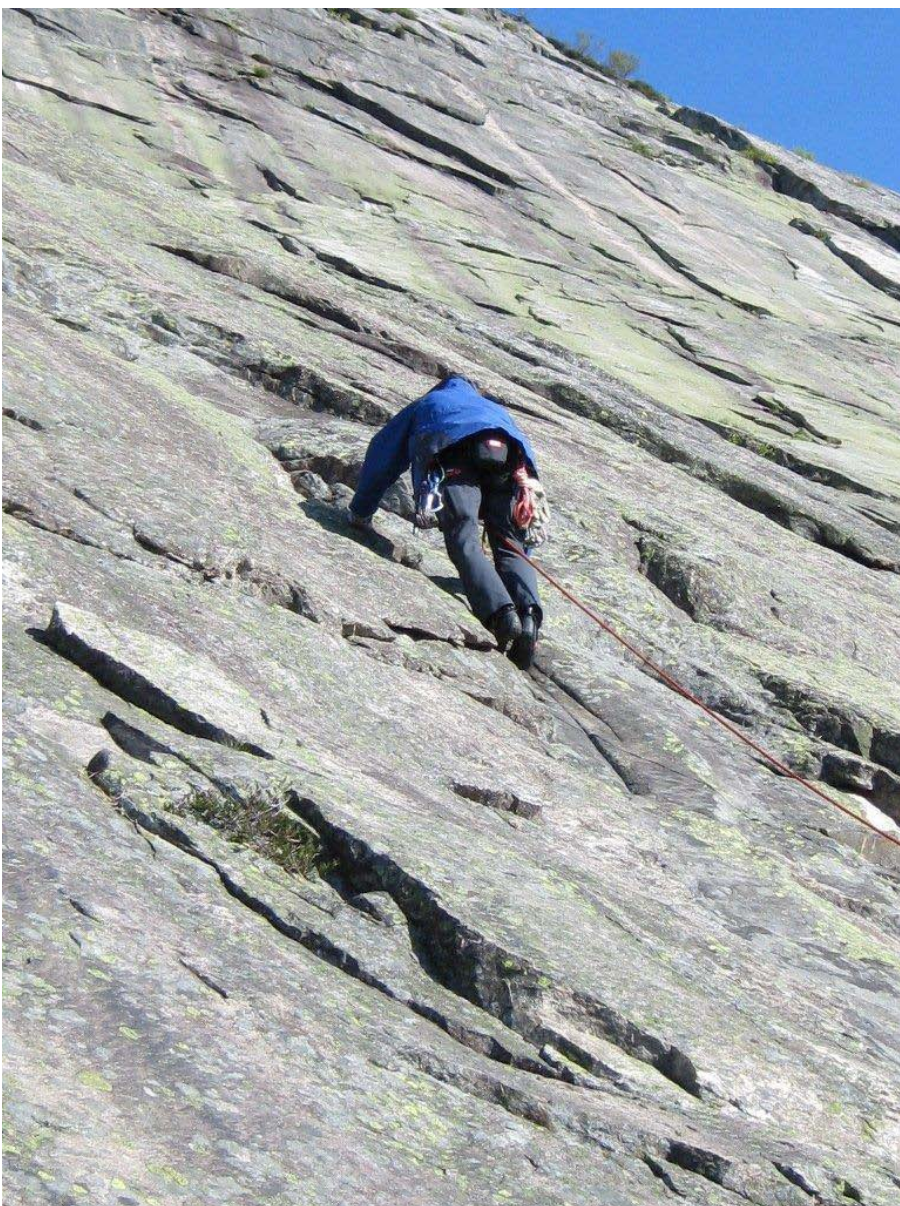
Nissedal

Prekrasna pokrajina polna jezer, prostranimi gozdovi poraščenimi z visokimi borovci med katerimi so na gosto posejane breze , ki jih ko dorastejo posekajo in nasadijo nove, nad vse to pa se kot veliki okameneli gladki granitni valovi dvigajo gore. Pogled na to pokrajino te očara in ni čudno, da se je Jur kar malo zaljubil vanjo saj jo je v zadnjih petnajstih letih tokrat obiskal že šestič. V Krageru sva zapustila obalo in mimo Drangedala prispela v Treungen, kjer sva uzrla jezero Nisser. Do kampa Nisser Hyttegend (Nisser klatersenter-plezalni center) je bilo samo še

nekaj km. Ozka vijugasta cesta je vpeta med jezero in mogočno trojno steno Langefjel. Človek bi samo stal in gledal. Jur in lastnik kampa Bjarne sta že stara znanca, zato sta se hitro dogovorila za preprosto kočo ob jezeru kjer sva bivala teh nekaj čudovitih dni. Pri vходу v kamp je velika brunarica z recepcijo, trgovino in lepo v njihovem stilu urejenim velikim apartmajem. Na koncu ob jezeru pa v vikinškem stilu urejenem velikim okroglim prostorom za piknik. Čeprav dan ta čas skoraj ne ugasne sva se kmalu odpravila k počitku saj sva bila naslednji dan namenjena plezat v dvajset km oddaljeni Haegesfel visok 1022 m.

Via Lara 4+ 380m

Dostop iz kampa ob jezeru Nisser z avtom približno 20 km, kjer je tudi možno kampirat. Do vstopa v smer je 30 minut. Ob pogledu na steno pri vstopu skoraj nisem mogel verjeti, da tu čez pelje kakšna štirica a me je soplezalec potolažil, da je tu že večkrat plezal in se ni zmotil.

Jur v prvem raztežaju smeri Via Lara

Kod dokaz je prvi raztežaj vodil on. Kljeni možak, ki se mu vidi, da mu je plezanje v gladkem granitu domače se giblje kljub svojim letom lahkotno kot baletka.

V+ pri 76 letih

Na stojišču sva se zamenjala in vodstvo je prepustil meni. Iz metra v meter je navdušenje v meni samo še raslo. Smer poteka v vzhodnem delu stene po počeh v veliki gladki nekoliko nagnjeni plošči. Začne se nekoliko bolj položno, srednji najlepši del je kar precej izpostavljen a lep da sem kar malo vriskal. Sredi najlepšega dela je štant na polički, kjer sva malo počila in se naužila lepot okoli naju. Odlična skala nudi dosti možnosti uporabe zatičev in frendov saj v celi smeri ni nobenega klina. Tik preden po lahkem svetu izstopi na greben po katere se lahko povzpneš na vrh in po drugi strani daleč naokrog sestopiš se združi s sosednjo smerjo, ki je opremljena z svedrovci za spust. (Juri pravi, da je že malo v letih čeprav svojih skoraj 76 let dobro skriva in je izbral spust namesto dolge hoje). Sedem spustov po gladki izpostavljeni plošči naju je privedlo nazaj pod steno. Nameščanje vrvi na najbolj izpostavljenem mestu je kar malo delikatno saj sta svedrovca nekaj metrov narazen.

Avtorja smeri U. Wilkening in T. Metscher (Julij 1988) pravita da je to ena izmed najlepših štiric v zelo za granit, „grifigge“, zajedi v celi Norveški. Smer od spodaj res zgleda kar divja, ko pa vstopiš je grifov in špran za zatikanje v izobilju.

K odličnemu razpoloženju je prispevalo svoje še vreme in dan ki skoraj ne ugasne tako, da res lahko uživaš. Med počitkom na vrhu smeri mi je Jur dejal: Vidiš ti si tukaj prvič jaz pa sem od te stene prišel jemat slovo in vesel sem, da sva danes tukaj.

Vedno hudomušen me je večkrat presenetil z kakšno izjavo, ki jo pove prav po domače - Tržiško.

„Veš tastar alpinist so kokr de b se pelov z ulakam,

NA OBISKU V SKANDINAVIJI

usi so že davu izstopil jest sm pa zihr zaspav sej sm še zej na tmo vlak”

Pod kontrolo opazovalcev

Ko sva popreplezani Via Lari počivala v kampu pa je rekel: „Čvovk more bit pa res anmau ubrisan, de se pr mojh leth pele 700 km deleč de b zlezu eno al pa dve smeri po gre pa spet tolk deleč nazaj damu.”

Po vrnitvi v kamp sva se odločila, da si naslednji dan ogledava sosedno dolino Fyresdal saj je vremenska napoved ugodna, kar tu ni v navadi (nekje sem izbrskal podatek da je v teh krajih slabo vreme tudi do tristo dni na leto) in bova šla plezat naslednji dan. Prijeten izlet lepo vreme in ogled naslednjega cilja Troldhagen stene, ki ga je Jurij izbral so nama polepšali dan. Ta predel so v osemdesetih letih plezalsko odkrivali Nemci in o tem tudi izdali vodnik (Götz Wiehmann - GO Nort ! / klettern in Süd Norwegen 1980/). Na koncu jezera v dolini Fyresdal se dviga gladka stena Vikfjel v kateri so potegnili 15 raztežajev dolgo smer z mnogimi mesti 7 in 8 stopnje .

Just for Fun (Samo za zabavo)

Ta smer do katere je približno 30 minut dostopa je nekoliko drugačna od prve. Na treh štantih so klini (dva svedrovca in en navaden) le na koncu tretjega kjer je 10 metrska prečka brez velike možnosti zatikanja ravno toliko strma, da je zame ne vajenega na trenje plezalk na granitu predstavljala nekoliko psihičnega nelagodja a je šlo vse brez problemov. Vse ostalo pa je res ena sama zabava z obilico dobrih grifov in možnostjo varovanja. Pogled z vrha na bližnja jezera in strme stene te očara, po sredini stene pa pada kar obilen slap in sprašuješ se od kot se jemlje voda. Za vrhom skal je velika močvirnata planota , ki ga napaja. Z vrha sva se vračala po malo daljši poti, ki je precej zaraščena in močvirnata a varno pripelje pod steno. Tudi to smer so prvi plezali Nemci, prav oni so plezalsko odkrivali to področje. Fisher, Wiehmann in Rozenzweig 10.8.1992 in njihov komentar zapisan v vodniku je „purer genuss,, (čisti užitek).

Naslednji dan sva odrinila nazaj na Švedsko in sicer od Mossa (trajekt) naprej po južni strani jezera Vänern mimo Jönköpunga in Norköpunga v Närkevaren, kjer je stoletja delovala livarna topov nato pa litoželeznih peči, ki pa je v zadnjem času tudi zamrla. V dneh do vrnitve domov mi je Jur pokazal še kar nekaj lepot okoli svojega doma. Prekrasno jezero Nävsjöns iz katerega voda je dajala energijo za domačo livarno in obrambno linijo Felmöre nad morjem v bližini Oxelsunda. Dvakrat pa sva obiskala bližnja plezališča, najprej domači Bistaberget v katerega zahaja dvakrat tedensko in drugič nekoliko oddaljenejši in mnogo večji Simonsberget (10 km od doma) kjer je preko tristo smeri v veliki meri pa se vse pleza z sprotnim nameščanjem varoval (v zadnjem času je to varovano območje in je vrtnanje prepovedano). Plezala sva nekaj smeri 4 in 5 stopnje, da človek dobi malo vpogleda kakšna so njihova plezališča, možnosti pa je ogromno. Imela sva izredno srečo z vremenom in kar prehitro je bilo treba vzeti slovo od prijatelja in njegove soproge in se vrniti domov z željo da se drugo leto, ko ima Jur namen obiskati domače kraje zopet vidimo in v okviru svojih sposobnosti zlezemo kakšno lepo smer. Vse je minljivo in vsem se nam bo enkrat čas iztekel toda Jur o tem ne razmišlja. V življenj si mora človek postavljati glede na starost in sposobnost tako visoko, da jih večkrat doseže, če ne je celo življenje nezadovoljen. Njegovo življenje, ki je v veliki meri povezano z hribi in plezanjem mu je očitno v veliko zadovoljstvo saj je na moje vprašanje, če ve koliko smeri je preplezal odgovoril: Vse imam zapisano nikoli pa mi ni prišlo na misel, da bi jih preštel, smeri, ki sem jih preplezal so del mojega življenja in ne številke na papirju. Dokler bom lahko bom plezal , ko pa ne bo šlo več se bo s tem treba sprijazniti čeprav težko. Po mojem ime smeri, „Starec na luni” Jurju ne pristoji, bolj bi mu pristajalo kakšno v stilu Večni mladenič.

ADVENTURE RACING - PUSTOLOVSKA TEKMOVANJA

Tekst: Andreja Jagodic Slike: Adventure Race Slovenija

“Večina ljudi ne razume, kaj nas žene v skrajne napore in tveganje, vendar cilj z vsakim kančkom napora pridobi na vrednosti. Čim več napora in tveganja si vložil, tem višje je cilj in tembolj vroča je želja, da bi ga dosegel. Vse večja je tudi volja in zgodi se celo, da prav ta volja, ki sicer v no rmalnih okoliščinah pomaga živeti, prevpije vse varnostne signale, celo nagon po samoohranitvi, in požene človeka do skrajnosti in preko nje... Ljudje ne umirajo zaradi slave, odkar svet stoji pa umirajo zaradi vroče želje, odkriti v sebi skrite sile, ki te postavijo nad meje, v katere si ujet v mirnem zapečkarskem življenju...”
Nejc Zaplotnik (Pot, 1981 : 87)

Povečano število obiskovalcev gorskega prostora prinese tudi možnost povečanja nesreč, poškodb in drugih »neprijetnih resnic«. Poleg gorniških dejavnosti se pojavlja vse več tekmovalnih oblik, h katerim smo gorski reševalci pogosto pozvani kot dežurna ekipa ali poklicani kot reševalna ekipa. Prispevek ima namen predstaviti športno tekmovalno dejavnost, ki se vse bolj uveljavlja tudi na slovenskih tleh, to je pustolovsko tekmovanje oziroma “adventure racing”.

ADVENTURE RACING – PUSTOLOVSKO TEKMOVANJE

Gre za tekmovalni šport, ki združuje fizično in psihično vzdržljivost, skupinsko aktivnost, gibanje v naravi in avanturizem, sestavljeno iz različnih disciplin, ki pa se odvijajo večinoma na veliko večjih razdaljah, kot v večini drugih športov. Najpogostejše discipline so tek, trekking, gorsko kolesarjenje, kajak, kanu, plavanje, kanjoning, rolanje, spuščanje in vzpenjanje po vrvi, jamarstvo, navigacija. Manj pogoste pa so še padalstvo, jahanje, potapljanje, deskanje na vodi.

Večina tekmovanj se razvršča v tri razrede: sprint (od 4 do 8 ur), eno in dvodnevna tekmovanja (od 12 do 48 ur) in ekspedicijska tekmovanja (od 3 do 11 dni ali več). Tekmovanja praviloma potekajo brez prestanka, spanje je del strategije ekipe, kako najhitreje priti do cilja (taktika spanja je zelo različna od ekipe do ekipe,

prav tako od tekme do tekme, 15 minutni spanec oziroma t.i. »power nap« je (ponavadi) spanec, ki ti da novih moči, pri daljših – ekspedicijskih tekmah, pa organizator lahko določi obvezno točko in dolžino spanja, npr. med 7 dnevno tekmo na AR Bimbache Extrem je bilo treba obvezno spati 4 ure »v kosu«).

Ekipe od 2 do 5 tekmovalcev (običajno 4) z najmanj enim predstavnikom nasprotnega spola, imajo cilj brez prestanka priti skozi določeno progo z uporabo zemljevida in kompasa za navigacijo. Odnehanje samo enega člana pomeni diskvalifikacijo cele ekipe. Timsko delo, fizična in psihična priprava, iznajdljivost v divjini, planiranje opreme, hrane, odmora in spanja, ter orientacija po vseh terenih in vremenskih razmerah so osnovni pogoji za uspeh. Ekipe morajo preiti progo od kontrolne točke do kontrolne točke skupaj kot ekipa. Ključne vrline, ki vodijo ekipo podnevi in ponoči skozi gozdove, po rekah, jezerih in morjih, v gorah in hribih so skupinsko delo, vzdržljivost, osredotočenost, strategija in vztrajnost.

Spust po vrvi – ARWC Kanada (foto: M. Dalmasso)

Na krajših tekmah poteka organizacijski sestanek malo pred samim štartom, medtem, ko se pri daljših

tekmah sestanek izvede en dan pred tekmo, kjer tekmovci prejmejo karte z označenimi obveznimi kontrolnimi točkami ali podanimi koordinatami, kjer se kontrolne točke nahajajo. Poleg tega se na sestanku poda še pravila tekme in druge potrebne informacije. Na karti so določene tudi t.i. tranzicijske točke, katera predstavljajo mesto, kjer ekipa »čakajo« boks ali sodi. Vsaka ekipa ima v le - teh spravljeno vso potrebno opremo, ki jo potrebuje skozi tekmovanje. V večini primerov se na tranzicijskih točkah menja tudi disciplina, kar pomeni, da se tekmovalec opremi z vso potrebno opremo, ki jo bo potreboval v nadaljevanju (do naslednje tranzicijske točke, kar lahko predstavlja 24 ur in menjavo večih disciplin). S strani organizatorjev je določena obvezna oprema za posameznika in za ekipo, ki jo je potrebno nositi celotno pot (največkrat je to prva pomoč, čelna svetilka in rezervne baterije, pijača in hrana, bivak ali spalna vreča, alu folija, topla oblačila, vžigalnik, žvižgalka, mobilni telefon). Pred tekmovanjem organizatorji pregledajo opremo, prav tako tudi med samim tekmovanjem in v kolikor zahtevane opreme tekmovalec nima, sledi kaznovanje ali celo diskvalificiranje ekipe. Pravila so od tekme do tekme po malem različna, kot neka splošna pravila pa lahko navedemo naslednje: prepovedana je uporaba motoriziranega premagovanja terena, uporaba GPS, pomoč drugih, razen sotekmovalcev, nošenje obvezne opreme. Vsaka tekma ima tudi svoja posebna pravila, npr. Primal Quest poda kazenske točke ekipi za nešportno vedenje, neupoštevanje pravil tekme, poškodovanje opreme organizatorjev, pozitiven test na dopingu, izguba kontrolnega čipa. V ekipi se določi vodjo ekipe in navigatorja. Od ekipe do ekipe zavisi v kolikšni meri je ta vloga zaupana posameznemu članu, pomembno je, da so odločilne vloge, kot sta navigator in vodja ekipe določene pred tekmo, prav tako cilji in filozofija ekipe. Za dosežek ekipe je poleg fizične pripravljenosti zelo pomemben timski duh, timsko delo, "vsi za enega, eden za vse." Ekipa je uspešna toliko, kot je uspešen "najšibkejši" član ekipe. Pomembna je porazdelitev moči, vedno je treba pomagati najšibkejšemu, ker le tako lahko napreduješ. "Če pomagaš drugemu pomagaš sebi", tu tudi dejansko drži. Timski duh nas je pripeljal preko 1000 km divjine – The Raid World Championship, Kanada

*Timski duh nas je pripeljal preko 1000 km divjine
The Raid World Championship, Kanada*

ZGODOVINA

Začetek teh zvrsti tekmovanj pripisujejo tekmi Karimor International Mountain Marathon iz leta 1968, kjer so morale dvojice prehoditi oziroma preteči hribovsko/gorsko področje v dolžini dvojnega maratona, z nošenjem vse potrebne opreme za dvodnevno prebivanje v naravi brez podpore drugih ljudi. Leta 1980 je organiziran Alpine Ironman v Novi Zelandiji, kjer so morali posamezniki za dosego cilja teči, veslati in smučati. V istem letu je potekalo tudi t.i. Coast to Coast, ki vsebuje že večino elementov današnjih tekem: tek/treking, kolesarjenje in veslanje. V letu 1982 so tekmovalci na tekmi Alaska Mountain Wilderness Classic 6 dni premagovali območja divjine, ta tekma predstavlja prvo tekmo z elementi orientacije po divjini, s kompasom in karto. V letu 1989 pride moderna era adventure tekmovanj z Raid Gauloises v Novi Zelandiji. Gre za ekspedicijski način tekmovanja, kjer mešana ekipa tekmuje v več dnevni dirki. Po zgledu te tekme se v letu 1995 odvije še Eco – Challenge v Ameriki, s katero se pojavi tudi izraz »adventure race«, s katero so novinarji poskusili opisati tekme razreda Eco Challenge in Raid Gauloise. V letu 2002 poteka prva ekspedicijska tekma na terenu Amerike, Primal Quest. V letu 2004 se odvije Patagonian Expedition Race, ki kmalu zaradi zelo težkega terena in pogosto daljšega od 600 km, postane poznana kot »the last wild race«. Danes je v svetu mnogo tekem, tiste »prave« pa še vedno pripisujejo zgoraj omenjenim oziroma tistim, ki iz teh izhajajo, to so Adventure Race World Championship (svetovno prvenstvo) in tekme, ki predstavljajo kvalifikacijsko tekmo za udeležbo na svetovnem prvenstvu (Raid in France, Explore Sweden, Costa Rica, Portugal XPD Race, Poland Winter Challenge, Xtremo 6000, Coast to Coast, Ecomotiron Brasil). V Sloveniji je prvo organizirano pustolovsko tekmovanje leta 2003 z imenom Adven-

ture Race Slovenija, letos je bilo tako na domačih tleh že 8 tekmovanje. Udeleži se ga mnogo ekip, udeležba je precej mednarodna, pohvale s strani tekmovalcev so velike. V Sloveniji obstaja tudi več šprint in krajših tekmovanj. X- Raid Francija

VARNOST

Adventure racing je mnogokrat predstavljen kot oblika tekmovanja, kjer posameznik odkriva svoje meje in želi preko njih. Tekmovalci se pogosto srečujejo z neznanimi občutki, kot so posledica nespanja (prividi, prisluhi, zmanjšana koncentracija) in fizične izčrpanosti.

15 minutni »power nap« - AR Poljska

Zgodilo se je tudi nekaj smrtnih nesreč, katere so sprožile precej debate glede varnosti na teh tekmovanjih: junija 2003 se je smrtno ponesrečil Dominique Robert (kajak) na tekmi Raid Gauloises. Septembra 2004 na tekmi Primal Quest pod padajočim kamenjem (boulder) umre Nigel Aylott. Eduardo Delgado Rosas je umrl februarja 2005, potem ko je zaključil z 1 km plavanja na Extreme Adventure Hidalgo. Leta 2008 so v Franciji umrli trije tekmovalci, potem, ko jih je zajela snežna nevihta – podhladitev (organizatorji so tekmo sicer prekinili / skrajšali, vendar je bilo za njih žal prepozno). Reševalna ekipa na tekmi v Franciji Na adventure race tekmovanjih so najpogostejše nevarnosti in poškodbe: žulji, dhidracija, sončarica, zvini, zlomi, odrgnine, podhladitve. Glede na dosedanje osebne izkušnje so pogosti padci na kolesu (velikokrat ponoči zaradi premalo spanja, ko človek enostavno zaspi), žulji (predvsem na tekmah, ki potekajo v deževnem vremenu), zvini se pogosto dogodijo na gorskih trekingih, dehidracija in sončarica v vročih dneh ter podhladitve v deževnih in hladnih, vetrovnih dneh (in nočeh). Pogosto mazanje in manjava nogavic veliko pomagata, še vedno pa ob veliki vlagi žulje te vrste popolnoma težko preprečimo

Varnost v prvi vrsti zavisi od organiziranosti tekme in od samih tekmovalcev. Na tekmovanjih je obvezna prva pomoč z predpisano vsebino in je pred tekmo pregledana s strani zdravnika. Velika tekmovanja so ponavadi pokrita s satelitsko navigacijo, s čimer je mogoče slediti vsako ekipo. V kolikor pride do nesreče se preko satelitske naprave sproži klic za pomoč, v kolikor teh ni, se pozove pomoč preko mobilnega telefona. Tekmovanje samo po sebi ni nevarno, če se ga pravilno lotimo, seveda pa se nezgoda lahko zgodi. Gre za šport, ki se v večini odvija v divjini, v gorskih predelih, na divjih vodah, po več dni, neprekinjeno (zelo malo spanja), ob vseh vremenskih pogojih (ob zelo hudih vremenskih pogojih so lahko prekinjene), kjer je možnost nesreč iz zgoraj navedenih razlogov povečana. Na drugi strani pa lahko rečem, da gre za ljudi, ki so večji disciplin s katerimi se spoprimejo na teh tekmah, »poznajo« sebe in svoje zmogljivosti, so »pomagači« in jih skozi pot vodi ekipni športni duh, pogosto gre tudi za med - ekipno pomoč.

»Gore so vendar tako lepe in varne, okrutnih gora ne poznam. Nevarni smo sami, kadar dvomimo v svojo pot, kadar se nam tresejo kolena, takrat, ko bi morali militi in garati. Čutiš, da boš preživel in to je dovolj: veselje do življenja, volja do dela in sprejemanje narave takšne, kakršna je«. Nejc Zaplotnik (Pot, 1981 : 87)

PREVENTIVNO DELO: PREDSTAVITEV GORSKEGA REŠEVALCA OTROKOM VZGOJNO VARSTVENEGA ZAVODA IN UČENCEM OSNOVNE ŠOLE

Tekst in slike: Matjaž Kos

Večkrat slišimo rek: vzgoja se najprej začne pri otroku in nadaljuje pri nas samih. Tega se zavedamo tudi v Društvu gorske reševalne službe Tržič. Zato smo gorski reševalci 7. 9. 2010 zbrali otroke nižjih razredov osnovnih šol in jim v okviru planinskega tabora na planini Šija predstavili naše delo.

Osnovni namen predstavitve je bil učencem na preprost način pokazati kdo je gorski reševalec, kakšno delo opravlja, s katerimi sredstvi, kako pomaga ljudem in kdaj je sploh potrebna njihova pomoč. Učencem je bilo predstavljeno tudi delo uslužbencev na interventni telefonski številki 112 in načinom obveščanja o nesrečah v dolini in gorah.

Delo je potekalo v delavnicah. Na delovnih točkah so gorski reševalci učencem tudi praktično prikazali delo in opremo gorskega reševalca, ki jo za svoje reševalno delo potrebujejo pri reševanju planincev v gorah. Učenci so se v nadaljevanju seznanili še s potekom iskanja pogrešanih oseb in vlogo reševalnega psa ter s tehničnimi pripomočki, ki se uporabljajo za pomoč planincem v gorah in sicer: lavinsko žolno in lavinsko sondo za iskanje zasutih v plazovinah, radijsko postajo in drugo potrebno reševalno in zdravstveno opremo.

Po teoretičnem uvodu so gorski reševalci organizirali še praktično delo, ki je potekalo v različnih delavnicah med katerimi so se učenci seznanili z osnovami prve pomoči, t.j. zastojem srca in umetnim dihanjem, oskrbo manjših ran in drugimi tehnikami, ki so potrebne za prvo pomoč poškodovanim planincem. V tem delu so gorski reševalci praktično prikazali še postopke reševanja poškodovanega planinca, ko so mu v okviru nudenja prve pomoči najprej oskrbeli zunanje vidne poškodbe, poškodovano okončino pa oskrbeli z vakumsko opornico. Po imobilizaciji poškodovanega dela telesa so planinca namestili še v transportno sredstvo »UT 2000« in ga prepeljali do reševalnega vozila.

Tržiški gorski reševalci so v tednu otroka, 6.10.2010, obiskali še starejše učence po tržiških vrtcih: Bistrica, Križe, Tržič, Lom pod Storžičem in jim, enako kot učencem na planini Šija, predstavili reševalno opremo gorskih reševalcev in jim omogočili ogled reševalnega vozila. V društvu smo zadovoljni, da so učenci pokazali voljo in željo, da sodelujejo na tovrstnih izobraževanjih saj menimo, da bodo to znanje nekoč morda potrebovali tudi sami.

ISKALNE AKCIJE - POGREŠANE OSEBE

Tekst: Primož Štamcar

Iskanje pogrešanih oseb v Sloveniji je v pristojnosti policije. Kot pogrešano osebo policija obravnava »tisto osebo, ki je iz znanih ali neznanih vzrokov odsotna iz določenega okolja in je policija o tem obveščena. Policija poskuša zbrati čim več in čim bolj uporabnih informacij, podatke o pogrešani osebi, okoliščinah, informira javnost, organizira in vodi iskanje... - izvesti mora vse ukrepe, ki ji jih nalaga zakonodaja in zahteve stroke. Policija za pomoč pri iskanju po potrebi aktivira določene službe iz sistema zaščite in reševanja, v primeru da se pogrešana oseba nahaja v gorskem oz. kako drugače težje dostopnem terenu pri iskanju sodeluje tudi gorska reševalna služba. V sredogorju pogosto pri iskalnih intervencijah sodelujejo še: vodniki iskalnih-reševalnih psov, gasilci, policija s svojimi enotami (gorska policijska enota, letalska enota policije,..), domačini in drugi poznavalci terena (lovci,..). Prvi cilj reševalcev je vsekakor najti pogrešanega čimprej, pri tem pa je treba upoštevati določena navodila, priporočila in izkoristiti pomoč tehnike, saj le na tak način lahko zagotovimo optimalni čas iskanja ob visoki stopnji varnosti za reševalce. Nekaj tehnik, pripomočkov in načinov iskanja je na kratko opisanih v nadaljevanju:

Iskanje pogrešanih oseb s pomočjo reševalnih psov:

Dokumenti nakazujejo, da so psi za reševanje uporabljani že od 18. stoletja (na področju prelaza St. Bernard med Italijo in Švico so s psi Bernardinci iskali osebe, ki so se izgubile oz. obtičale v snežnih plazovih). Kasneje so pse uporabljali tudi v vojskah in policiji (iskanje storilcev, pogrešanih), kot vodiče slepih, za reševanje izpod ruševin in druge potrebe civilne zaščite. Tudi danes je kljub izpopolnjenosti tehnologije le ta v primerjavi z dobro izšolanim psom še vedno relativno neučinkovita. Pasji nos je bolj razvit, natančen od vsake naprave ki se danes uporablja v reševalnih akcijah. S šolanjem pa to naravno sposobnost še bolj izostrimo in usmerimo. V Sloveniji vključujejo reševalne pse naslednje enote in društva:

- Enote reševalnih psov ki jih organizira Kinološka zveza Slovenije,
- Zveza društev in vodnikov reševalnih psov Slovenije in
- Gorska reševalna zveza Slovenije.

Medtem ko so naloge prvih dveh predvsem iskanje pogrešanih v naravi in iskanje ponesrečencev v ruševinah, GRZS v okviru Komisije za reševanje izpod plazov skrbi za usposabljanje vodnikov reševalnih psov in reševalnih psov predvsem za iskanje zasutih v snežnih plazovih, pozneje pa so zaradi potrebe po konstantnem treningu in zaradi reševalnih-iskalnih akcij začeli šolati vodnike in pse tudi za iskanje pogrešanih oseb. V iskalnih akcijah pogosto sodelujejo vodniki reš. psov vseh služb, vendar zahtevnejši, visokogorski teren lahko predstavlja omejitve tako za pse kot tudi za njihove vodnike, če le ti nimajo izkušenj z gibanjem po takem terenu.

Znano je da je pes sposoben slediti človeku, sposoben ga je zaznati tudi v odsotnosti človeških sledi. Tako ločimo dva izraza: psi ki iščejo vonj na površini (sledenje oz. sledni psi npr. psi pasme Bloodhound-pes Sv. Huberta) in psi ki iščejo vonj v zraku (prostorsko iskanje-pregledovanje območij). V Sloveniji se pri iskanju pogrešanih oseb uporablja predvsem slednji način.

Vloga helikopterja pri iskanju pogrešanih

S pomočjo iz zraka – predvsem z uporabo helikopterjev, je možno v zelo kratkem času preiskati obsežen teren, ki je sicer reševalcem peš težko dostopen ali pa bi potrebovali precej več časa in moštva da bi tak teren pregledali. V iskanje se pri nas vključujejo helikopterji Letalske policijske enote, na krovu helikopterja je poleg posadke tudi eden ali več opazovalcev. Helikopter se lahko učinkovito uporabi za opazovanje in pregled terena-iskanje pogrešanega, usmerjanje reševalcev na terenu, prevoz moštva in opreme na teren. Možnost uporabe helikopterja pa je močno odvisna od vremenskih razmer. 10. januarja 2009 so s helikopterjem LEP, ki je bil tehnično opremljen za nočno letenje, v Sloveniji prvič izvedli tudi nočno iskanje pogrešane osebe s helikopterjem v gorah (iskanje izgubljenega planinca med Srednjim in Visokim vrhom nad Gozd Martuljkom). Vendar je nočno letenje zelo zahtevno, s tem pa tudi bolj nevarno in zapleteno (zmanjša se zorni kot gledanja, ni občutka globine oz. tridimenzionalne slike, letenje je odvisno od neprestane kontrole inštrumentov v helikopterju).

GPS

Različni tehnični pripomočki nam omogočajo pregled nad dogajanjem-vodenje intervencije (radijske postaje-sredstva za komunikacijo, gps navigacija,..) in tudi shranjevanje podatkov o poteku iskanja (za morebitno nadaljevanje iskalne akcije ali zgolj kot analiza-dokaz o opravljenem delu). Med novjšimi pripomočki pri izpeljavi obsežnejše iskalne intervencije je tudi satelitska navigacija. Iskanje pogrešanih v gorskem svetu je praviloma obsežno, vključuje večje število reševalcev ki delujejo na obširnem področju v različnih vremenskih pogojih, letnih časih, na vseh mogočih terenih ,... Po odhodu reševalcev na teren je za vodjo intervencije ali skupine najpomembnejše, da vseskozi ve kje se nahajajo sami oz. njegovo moštvo. Ti podatki, ki so vezani na neko natančno določeno lokacijo, so pomembni tudi v premeru, da je treba na mesto nesreče, najdbe pogrešanega poslati dodatno pomoč ali helikopter, glede na poznano lokacijo se lahko izbere najprimernejša pot za dostop, možnosti umika,..

Pri iskanjih se srečujemo z naslednjimi težavami:

- kako skupinam najenostavneje povedati-omejiti kje je njihovo iskalno območje
- kako med potekom iskanja nadzirati trenutno situacijo, skupine ali posameznike,..
- kako kvalitetno usmerjati skupine ali posameznike, kako jim pomagati z informacijami (možne poti, prehodi,..), najkrajše možne poti do cilja,..
- kako nadaljevati intervencije po prekinitvah- drugim skupinam sporočiti kje je teren že preiskan in kje še ne, da ne pride do spuščanja (nepreiskan teren) in podvajanja (dvakrat ali večkrat preiskan isti teren).

Pomoč opreme za satelitsko navigacijo (ročni GPS sprejemniki, prenosni računalniki, različne karte) naj bi najprej zagotavljala večjo varnost reševalcem na terenu, stempatudikvalitetnejšedelo, boljšinadzornadogajanjem, možnost analize in povzemanja dogajanja. Tako kot za vsako opremo pa tudi za to velja, da jo moramo znati pravilno uporabljati in vzdrževati: v predhodnih treningih in vajah pridobimo potrebna znanja za ravnanje z opremo, da jo uporabljamo pravilno in na tak način da nam je pri delu v pomoč. Za delovanje naprav je potrebna energija, zato ne smemo pozabiti na polne baterije, možnost napajanja, rezervo,.. GPS sprejemnike pa uporablja tudi vedno več planincev in ostalih, ki se gibljejo v gorah, tako v primeru da potrebujejo pomoči lahko natančno sporočijo svojo lokacijo. Avgusta 2008 je jadralni padalec nesrečno pristal v krošnji drevesa na področju Gozda pod Kriško goro, nepoškodovan a sam se ni mogel spustiti z visokega drevesa na tla. Poklical je na center za obveščanje-112 in sporočil koordinate lokacije, kjer se je nahajal. Iskanje padalca na širšem terenu bi sicer trajalo precej dlje. Pomoč so potrebovali tudi trije planinci, ki so v temi in zaradi nepoznavanja terena zašli s poti na območju Košute 9. oktobra 2010. Tudi oni so imeli pri sebi GPS sprejemnik, s pomočjo katerega so nam sporočili svojo točno lokacijo. Reševalci ki so jim šli naproti so jih tako brez težav locirali in našli.

Spremljanje položaja uporabnikov mobilne telefonije:

Z razmahom uporabe mobilnih telefonov in boljšo tehnološko opremljenostjo (pokritost z GSM signalom tudi v gorskem svetu) se je varnost oz. možnost hitrejšega prenosa obvestila o nesreči zelo povečala. Hkrati s tem se je nekajkrat dogodilo, da so nevestni posamezniki iz objestnosti izkoristili možnost klica na pomoč (lažni klic na pomoč) in s tem povzročili najmanj negotovost in nepotrebno delo reševalcem. Druga skrajnost pa je bila, da v primeru izgubljenih ali pogrešanih oseb, ki so imeli v žepu vključen mobilni telefon ali so celo sami klicali na pomoč, ni bilo možno pridobiti določenih podatkov o njihovi lokaciji, čeprav so le ti pri mobilnih operaterjih obstajali. To je povzročalo frustracije pri svojcih ter nezadovoljstvo pri reševalnih službah in policiji, kar je nazadnje privedlo do ustrezne spremembe zakonodaje (Zakon o elektronskih komunikacijah - ZEKom) v letu

2009. Spremembe zadevajo predvsem posredovanje prometnih in lokacijskih podatkov v primerih varovanja življenja in telesa, in so s tem omogočile, da podatki mobilnega operaterja ki bi lahko pomagali pri iskanju pogrešane osebe operater lahko posreduje policiji (pred tem jih je lahko posredoval le ob izdaji sodnega naloga -v primeru suma kaznivega dejanja, kar pa v primerih iskanja pogrešanih ni bilo uporabno). V primerih, ko policija ugotovi, da sta ogrožena življenje in telo posameznika, ima pravico od operaterja javnih telefonskih omrežij ustno ali pisno zahtevati podatke, potrebne za ugotovitev zadnje lokacije opreme za mobilno komunikacijo, ki jo ima pri sebi posameznik, katerega življenje in telo sta ogrožena. Kljub tehnologiji pa je Lokacija seveda podana približno glede na oddajnike preko katerih se je mobilni telefon zadnjič povezal v omrežje, velikokrat je že to zelo dobra informacija, ko iskalci-reševalci tavamo v temi... Na podlagi teorije in tudi izkušenj pa je tudi jasno da ti podatki ne morejo natančno določiti lokacije (področje, ki je lahko geografsko precej veliko) oz. da so celo lahko zavajajoči oz. netočni. (primer iskalne akcije Zelenica 10.10.2010). Omrežje zazna uporabnika, ko le ta preide mejo med področji sosednjih baznih postaj. Če pa uporabnik uporabi eno od storitev, se v zbirko podatkov operaterja poleg drugih zakonsko predpisanih podatkov, shranijo tudi podatki o bazni postaji (geografski položaj teh pa je operaterju natančno poznan), prek katere je bila storitev opravljena. Bazne postaje pokrivajo različno velika območja, v urbanih področjih so ta manjša kot tista na podeželju, vendar je to lahko podatke za reševalce, kje je morda pogrešani. Če seveda ta podatek ni časovno preveč oddaljen in je uporabnik že davno odšel kam drugam. Pogrešano osebo, ki ima pri sebi vključen mobilni telefon, pa lahko operater išče tudi aktivno. Dovolj je, da »zavrti« njegovo telefonsko številko, s tem pa steče iskanje telefona prek omrežja in sinhronizacija. V tem postopku operater poleg oznake bazne postaje pridobi še bolj ali manj natančno razdaljo med telefonom in bazno postajo.

Hepkie

Dejstvo, da večina ljudi že uporablja mobilni telefon, je upoštevala tudi švedska firma ResQU AB pri razvoju sistema Hepkie. To je novo orodje-sistem za lociranje mobilnih telefonov, primerno za iskanje pogrešanih oseb ali pri raznih nesrečah. Preciznost sistema Hepkie je precej boljša od natančnosti klasičnega sledenja telefonom. S testi na terenu (smučišča Åre) je švedska gorska reševalna služba dokazala, da lahko Hepkie locira mobilni telefon na 6 km razdalji, lociral je celo telefon zasut 180 cm globoko v snegu, in to v obeh primerih z natančnostjo 30 cm. Zanesljivost naj bi bila sicer približno 100m, v najboljših pogojih (urbana območja) pa do 30 cm. Sistem je sestavljen iz osnovne enote in iskalnika. Osnovna enota »sproži« oddajanje signala iz mobiljev, z iskalnikom pa se jih nato locira. Sistem deluje tudi na telefonih, ki niso v omrežju, deluje ne glede na mobilnega operaterja ali znamko telefona, potrebujete zgolj običajen telefon brez dodatne stro-

jne ali programske opreme. Ni potrebno vnaprej poznati identiteto iskanega ali njegove telefonske številke, s programsko opremo pa lahko pri iskanju izločijo vse »poznane« telefone (npr. reševalcev). Uspešni so bili tudi pri iskanju v porušeni stavbah. S helikopterjem opremljenim s Hepkie-jem so sposobni pregledati območje 50 X 60 km v eni uri !

Toplotna kamera

Termovizijska oz. infrardeča ali toplotna kamera že dolgo ni več rezervirana izključno za vojaške potrebe, temveč postaja zelo uporabna na mnogih področjih. Termovizijska kamera je razširila človekovo sposobnost zaznavanja, poleg vidne svetlobe tudi na infrardeči spekter, s tem pa so te kamere postale nepogrešljive na mnogih področjih: v gradbeništvu (ugotavljanje toplotnih izgub, odkrivanje vlage, netesnih mest, napak in poškodb), energetiki in drugih industrijskih dejavnostih (nadzor daljnovodov, lociranje pregretyh delov-napak na opremi, nadzor hitosti segrevanja-ohlajanja), v gasilstvu (pregled prostorov, iskanje žarišč, možnost »pogleda skozi dim«, iskanje oseb). Nekatere kamere lahko zaznajo-prikažejo že zelo majhne razlike v temperature, tako da lahko ločimo ljudi (živa bitja) od njihove okolice (skale, zemlja, rastje). Za delovanje ne potrebujemo osvetlitve terena z lučmi-deluje v megli, temi, skozi dim, generira kvalitetno sliko, kamero je možno uporabiti tudi za pregled bolj oddaljenih terenov saj imajo vgrajeno možnost približevanja (zoom). Kamere se lahko vgradijo tudi na helikopter kar še poveča možnosti njene uporabe. Tržiški gorski reševalci smo se s takšno kamero prvič »srečali« na vaji Cooperate2010 (2. oktobra 2010) pri Sapotnici (A), kjer so jo za iskanje ponesrečencev (npr. prometne nesreče,..) v težkopreglednem terenu (gozd) uporabljali gasilci. Že teden dni zatem, pri iskanju pogrešane planinke na Zelenici 9.10.2010 pa smo za pomoč zaprosili gasilce PGD Tržič, ki imajo med svojo opremo prav takšno kamero (znamke Bullard). V nočnih urah smo s pomočjo te kamere ogledovali terene Begunjsčice in drugod okrog Zelenice. Pogrešana je bila naslednji dan najdene na drugem območju.

Matematična orodja za predvidevanje lokacije izgubljenih

Pohodniki ki se izgubijo v naravi in jim teren ni več znan, pogosto reagirajo panični, sledijo drugim potem, se vrtijo v krogu, odločajo se nerazumno, naključno, zaradi česar imajo reševalci še težavnejšo nalogo pri iskanju. Američani s pomočjo analiziranja takšnih primerov, naključij in obnašanj ter s kombinacijo matematičnih modelov in topografskih map razvijajo orodja koristna za reševalne enote. Cilj modela je predvideti najverjetnejšo lokacijo žrtve (na podlagi informacij, terena, gps sledi ostalih pogrešanih, nasvetov strokovnjakov za iskanje in reševanje). Model skuša odgovoriti na vprašanje: Kako se ljudje obnašajo ko se izgubijo in tavajo po neznanem naravnem terenu? Z računalniškim programom, kamor bi vodja iskanja vnesel zadnjo znano lokacijo iskanega, čas

od izginotja in ostale podatke, bi le ta izračunal-prikazal najverjetnejša mesta kjer bi se lahko nahajal pogrešani (prioritetna mesta za iskanje). Če takšen program lahko pomaga, vodi ljudi do točke kjer naj začnejo iskanje, potem je to odlično. Ker pa vse žrtve vedno ne spadajo v predvidljiv gibalni vzorec, moramo te modele vzeti le kot eno od orodij in nikakor ne smemo zanemariti oz. z njim nadomestiti presoje strokovnjakov za iskanje, včasih je zelo pomembna njihova intuicija in sumi, ki jim moramo slediti.

Gorska reševalna služba sodeluje v reševalnih, poizvedovalnih in iskalnih intervencijah. V večini primerov se prepletata vsaj dve vrsti posredovanj. V primeru da reševalci ob klicu na pomoč nimajo točnih informacij o mestu nesreče, lokaciji ponesrečenih, je pred samim reševanjem potrebno opraviti bolj ali manj obširno iskalno akcijo. V tem primeru seveda še ne govorimo o iskalni akciji v pravem pomenu besede (definicija in ugotovitev policije). V letošnjem letu (do 15.11.2010) je GRZS sodelovala v 47 iskalnih intervencijah. Ne glede na vrsto pa so iskalne intervencije praviloma dolgotrajne, naporne, pri njih sodeluje večje število reševalcev in enot, pogosto se srečujejo z veliko neznankami in vprašanji.

Viri:

Zakon o elektronskih komunikacijah – Zekom; Revija Telekomunikacije, februar 2009; Iskanje pogrešane osebe-Iskalna intervencija, GRZS; <http://hepkie.com/> ; Poslovnik Komisije za reševanje izpod plazov GRZS; Sledenje, Boris Štupar, 2008 ; Ponoči izgubljeni planinec preživel., Robert Kralj, <http://www.policija.si> ; www.grzs.si; in drugi viri

NEVARNOSTI V GORAH

Tekst: Bojan Kos

Naše gore in njihov drugačen svet že od nekdaj privablja ljudi iz dolin. Slovenija je namreč alpska dežela in velik del njenega ozemlja je gorat oziroma vsaj hribovit. Slovenski gorski svet tako ni več neznan svet. Je dosegljiva destinacija sodobne družbe in točka, na kateri se ljudje srečujemo z gorništvom, naravo in samim seboj. Osnovni namen gornišstva ni tekmovalnost in borba z gorami, ampak je dejavnost, ki stremi kvišku: cilj je vrh, pot je gora.

V gorskem svetu so se skozi našo zgodovino dogajale velike spremembe: od krvavih bojišč in premikanja meja sosednjih držav do, za nacionalni ponos, pomembnih osvajanj gora. S prvim osvajanjem gora povezujemo ljudi izpod planin. To so bili pastirji in lovci, ki so med pašo »skočili« na vrh, iskali izgubljeno

ovco ali pa zalezovali ranjenega gamsa. Sledili so jim zeliščarji, ki so visokov gorah nabirali zdravilne rastline.

Hojav gore že od nekdaj, poleg dobre volje gornikov, dobre opremljenosti in ustreznega načrtovanja ture, zahteva tudi poznavanje osnovnih pravil gornišтва, torej poznavanja samega sebe, lastnih zmožnosti, tehnik gibanja v gorskem svetu in njeni okolici. Različni avtorji kot eno temeljnih pravil gornišтва navajajo, da se ture ne smemo lotiti brezbrizno. Pozanimati se moramo, kam gremo, kje in koliko časa bomo hodili, kakšna je pot in kje je cilj, ki ga želimo doseči. Prav tako je pomembno, da sebi in drugim ne postavljamo previsokih ciljev. Pomembna je dobra telesna in psihična pripravljenost.

Gornišтво tako lahko predstavimo kot šport, zabavo in obliko doživljanja narave, v kateri gorniki iščemo svoj notranji mir. Ker pa je obiskovanje gora tesno povezano s kontaktno kulturo med posameznikom in naravo, se posledično srečujemo tudi z vrsto predvidljivih in nepredvidljivih situacij. Posledice slednjih so najpogosteje gorske nesreče, tudi takšne s tragičnimi koncem. Vzroki zanje so različni. V veliki meri so posledica neupoštevanja temeljnih pravil gornišтва ter človeške neodgovornosti in malomarnosti, torej našega napačnega razmišljanja, dožemanja gora in premajhne izkušnosti. Vzroki imajo večkrat tudi skupno izhodišče, t.j. napačen in podcenjevalen odnos do gora. Zato je pomembno zavedanje, da možnosti nesreče ni mogoče izključiti, čeprav je storjeno mnogo, da do njih ne pride. V gore namreč hodimo zato, da bi tam živeli in se ne poškodovali ali celo umrli.

Kot smo že navedli je pomembno predvsem zavedanje o nevarnostih in tveganjih v gorah. Slovar slovenskega knjižnega jezika pojem nevarnost definira kot možnost nesreče ali česa slabega, neprijetnega sploh. Nevarnost delimo na objektivno, to je tisto, na katero ne moremo vplivati in je nadzorovati; ter na subjektivno, nad katero imamo nadzor in nanjo lahko vplivamo. Vsaka nevarnost ima objektivne in subjektivne elemente.

Med objektivne okoliščine sodijo nevarnosti, ki so v rokah narave, človek pa ima le toliko vpliva nanje, da jih lahko pozna in ve, kako se jim izogniti ali ravnati v njihovem primeru.

Objektivne nevarnosti so:

- teren: težko prehoden s stenami in skoki; nezavarovane in slabo označene poti; kamniti in snežni plazovi; krušljivost; snežišča, blatne, mokre, z gruščem pokrite poti, strma in poledenela pobočja; opasti, ledeniške razpoke, krajna zev;
- vreme: poleti nevihte, strele, megla, hitri vremenski preobrati, požar, veter; pozimi vihar, nizke temperature, led, sneg, klože, opasti, megla, kratek dan;
- živali: najpogosteje prožijo kamenje; piki in ugrizi strupenih ter steklih živali; zveri.

Če je za objektivne nevarnosti tako značilno, da ima človek le toliko vpliva nanje, da jih lahko pozna in ve, kako se jim izogniti so druge, subjektivne nevarnosti, posledica človeškega napačnega ravnanja. Gre torej za nevarnosti, ki so posledica človeškega napačnega ravnanja. Tem se lahko izognemo z znanjem in izkušnjami. Subjektivne nevarnosti so:

- nezadostne in neustrezne priprave na turo: napačna izbira cilja; pomanjkljivo znanje, nesposobnost, neizkušnost; nepoznavanje terena in razmer; slaba psihofizična pripravljenost; precenjevanje sposobnosti; nedisciplinarnost, nemotiviranost, neusklajenost, prepiri v skupini;
- pomanjkljiva oprema: neprimerna obleka, obutev, nahrbtnik; neustrezna zaščita in specialistična oprema; slabo vzdrževana in poškodovana oprema; hoja in plezanje brez zaščitne opreme;
- nepravilna uporaba opreme: neizkušnost in neznanje pri uporabi opreme; odkriti ostri deli na nahrbtniku (dereze, cepin); neupoštevanje navodil proizvajalca opreme; neprimerno skladiščenje in vzdrževanje;
- neusposobljenost: težave z orientacijo; neustrezna tehnika hoje in plezanja; napačna uporaba varoval in druge tehnične opreme, napačno varovanje;
- bolezni in psihično stanje: izčrpanost, vrtočlavica, druge bolezni; strah, panika; hitre spremembe razpoloženja; višinska bolezen, sončarica, kap.

Naštete nevarnosti predstavljajo tveganje za nastanek nesreče v gorah. V tem delu je zato pomembno, da se teh tveganj zavedamo in da jih z izogibanjem nevarnosti, minimalno izpostavljenostjo, prilagoditvijo opreme in tehnike, zmanjšamo. Tega tveganja se moramo še posebej zavedati v gorah, ko že najmanjša napaka, nepozornost, slaba oprema in ostali dejavniki, lahko pomeni nesrečo, ki za sabo lahko pušča hude posledice.

IZ ZGODOVINE GRS POSTAJE TRŽIČ

UTRINKI IZ PRETEKLOSTI

Tekst: Peter Rožič Slike: arhiv Franci Primožič

Pestra več kot sedemdeset letna zgodovina GRS Tržič si zasluži nekaj pozornosti dogodkov iz preteklosti, da nebi odšli v pozabo. Ta prispevek naj bo poziv vsem, predvsem starejšim članom, da pobrskajo po svojih arhivih. Vsak delček mozaika bogate zgodovine tržiške GRS je vreden predstavitve širši javnosti.

Slike kraja najdbe so iz arhiva GRS, slike transporta pa iz arhiva Franca Primožiča..

Zanimivo bi bilo poiskati še kakšen podatek o sodelovanju letala in helikopterja (verjetno pomoč pri iskanju) pa tudi zbrati podatke takratnih udeležencev iskalne akcije. Vsak podatek o dejavnosti postaje v preteklosti je vreden tega, da se ohrani.

Košuta 1960

Pogrešan Otmar Schaffer iz Celovca

Zbornik ob 50 letnici GRS Tržič (Janez Kavar):

Februarja 1960 je bila v Košuti ena najobsežnejših reševalnih akcij GRS v Tržiču. Trajala je od 8. do 10. februarja, v akciji pa je sodelovalo trinajst tržiških reševalcev. Iskali so Avstrijca Otmarja Schafferja iz Celovca. V zaključnem poročilu o tej akciji je Nadislav Salberger pripisal: Bilo je to prvo reševanje naše post-

aje na našem območju skupno z reševalci iz Avstrije(AWB). Tudi iskanje z letalom in helikopterjem se je v Košuti prvič vršilo.

Žal kljub iskanju v arhivu nisem našel tega poročila. V izposojenem albumu Franca Primožiča Krvina dolgoletnega člana postaje pa sem odkril nekaj slik iskalne akcije v februarju.

Zbornik ob 60 letnici GRS Tržič (France Malešič):

8.2.1960 se je 20-letni Otmar Schaeffer, poštni uradnik iz Celovca, smrtno ponesrečil pri zimskem vzponu na Košutnikov turn. Zdrsnil je po strmim snežnem pobočju z višine 2000 metrov. Po večkratnem iskanju je bil najden 29.maja.

VSE NAJBOLJŠE V NOVEM LETU 2011
VAM ŽELIMO ČLANI POSTAJE DGRS TRŽIČ